RMK I. 305.

1. péld.

(Hiányz. 60–61. lev. és a 97. levéltől végig.)

757
949

EX LIBRIS FACULTATIS THEOLOGICAE

172

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Nővedéknapló
1952. évi B 2281 sz.

AZ TEST KORNYVL VALO HET IRGAL-MASSAGNAC CHELEkedetiröl.

Catalogo Soc. Jesu Tyrnaviae Inscriptus 1632

Mellyeknec gyakorlassat aianlya minden kerestyen otyafiainac.

PEECHI LVKACH.

L. L. n. 109.

Iuietec bozzam attyamnac aldotti, ehesztem, szomiuhoztam, szarandoc uoltam, mezetelen, beteg, fogoly, es halot, es az én kisdedimbe meg könyebetettetec engemet, Math: 25.

Nyomtattatot Nagy Szombatba, 1598.

M.N.MUZEU KÖNYVTÁRA

EX LIBRIS FACULTATIS THEOLOGICAE

Kegyelemnec, es irgalmassagnac anya Maria, oltalmaz halalunkba az ellenségtűl.

Chelekedgyetec munkatokat midőn ideie vagyon, es erdemet megadgya nektec az ű ideiebe. Eccle: LI.

AZ BOCHVLE-TES, ES TISZTELÉTES EGYHAZI FERFIVnac, Ioo Balasnac, Pilisi Apaturnac, az Estergami egyhazban ualastot Nitrai Esperestnec, es szerzetes Canonoknac, Istentůl mind ez kêt életnec neuedekenseget keuanya Peechi Lukach, minden iokcal meg adatni.

TALAM TALALKOZnac nemelyec, kic ez hęt testi irgalmassagrol valo kisded intest, nem kesdic iouallani, miuel hoǵ sokaknac kedunec szakadast tamast, es izetlenseget, de ugy goñdolom, hoǵ el tůrhetô, miuel hogy oly idôben akattunc, melyrôl az mi vrunc bizoñossan iůuendôle, hogy az alnoksag szapor od nec, de az szeretet meg hidegednec, az éberec kôzôt: mert latyuc minden nem-

zetſeg, es rendbeli emberekbe menire orſzagolyon, magahoz fölötteb ualo ſzeretetec, máſnac meg veteleuel, föſ-uenyſegeuel, dölfös maga mutatasaual, kegyetlenſeggel, es irgalmatlanſaggal: ki ki mind maga haſznara igyekezic, maſra ſemi gondgya, es tekentete nem léuèn, mindnyaian kaſzdagsag ſzapo-retasba, iol, es hamiſſan ualo gutesben, vég es mod nekül izzadnac, melyek-kel az vtan, minden feslet erkölchre, dölföſſegre, es pompara nem iol élnec, azomban hatra hagyuan az ſzegenye-ket, kiket egyebec elöt fölötteb aianlot mi nekünc az vr Chriſtus. Az kuldo-ſoknac taborat lathatyuc, kic az kaſzda goknac fris lakodalmokban, hazoc e-löt heuernec, amaz Lazar kent, na gob irgalmaſſagot erezuen az ebektül, es oktalan allatoktül, hogy ſem az embe-rektül. Az ehezöc kialtnac, es chac nē

ſenki

ſenki halgatya meg ůket: Az mezete-
lenec faznac, keueſen mutatnac irgal-
maſſagot. Az betegeſec panaſzolkod-
nac, chac alég talalkozic uigaſztalo: az
ſzarandokoc hazaioktul tauul leuén,
vagy az hadnac nehezſegetul, auagy az
hitnec haborgataſaual ki ůzetetetket,
chac aleg fogadgya be valaki: ha penig
be fogattatnac, azontul meg vtaltat-
nac, chufoltatnac, gyůlöltetnec, ſzoron
gattatnac, meg nyomorettatnac: Es rö
uideden, mindenec tellyeſec emberte-
lenſeggel, Iſtentelenſeggel, irgalmatlan
haylekba be nem fogadaſſal, kegyelmet
lenſeggel, noha az ſzeretet, keduesſeg,
es ſzerelem, irgalmaſſag, igaz ielei le-
gyenec, az kereſtyensegnec, melyec va
lakinel nem talaltatnac, heiaba diche-
kednec ez neuezetekcel: miuel hogy
Chriſtus vrunknac vezetec neuetůl
kereſteyneknec, az az, meg kenetek-

nec hiuattatnac, bizonyara ſzükſeges, hogy minden neuec, melyec ez iget magyarazzac (kereſtyen) bennünc ugy lattaſſanac belleges ki nilatkozaſſal lenni, hogy hamiſſan kereſtyeneknec ne neuezteſsünc: mert akarmi letel ſzerét valo dologis, nem az neütül leſzen, hanem az alatta ualo termeſzettül, midőn alkolmatos neünec ieczefeuel, az ki ielen etic: peldat vehetünc erről: hogy ha á fánac, auagy kő ſzalnac adna valaki az embernec neuezetit, kőuetkezneke azert, hogy á fiatal, es á kő ember legyen? bizonara nem, ſzükseg azert, hogy elöſzör legyen az ember, es az vtan termeſzetihez valo egyenlő neuel hiuattaſſec: de meg ſem oly neuel, mely chac valami haſonlatoſſagat viſelye az alatta valo dolognac, mely chac mutogatya az igazat, vgy mint, ha valaki az faragot kepet embernec neuezze, auagy

lonac,

lonac, az lo kepet, hanem hogy vala-
mi igazan, es tulaydonoſſan neuezetet
vcheſſen maganac, tőkelletes, es bizon
yos neuezetit, az termeſzet meg mu-
tattya. Hapenig valamit hoz elő, az
emberi meſterſegnec rendi, rezen, mar
uany kőuőn, auagy egyeb ſzin ala ve-
tet allaton igyekezic meczeſſel, aua ſ fe
ſtekcel kőuetni, bizonyara ſzűkseg az
ſzin ala vetet allatnac miuoltabol neue-
zetet venni. Annakokaert az kic mago
kat kereſtyeneknec neuezic, illic elő-
ſzőr, hogy azoc legenec, az mit az ű ne
uec keuan, az vtan, azt az neuezetet, ű
ſzabiac magokhoz. Mint ha valaki az i-
gaz embert, az fabol ki faragtatot em-
bertűl meg akaruan valaſztani, keuanta
tic mind az kettőnec tulaydonſagabol,
azt chelekedni, egiket okos allatnac ne-
uezuen, es olynac, ki itiletet tehet, az ma
ſikat, mely chac kőueteskeppen vette

fōl leǵen az emberi ſzint, es kępet. Nem kulòmben az igaz kezeſtyen embert attul az ki chac kępet, es ſzinet uiſeli az kereſtyē ēbernec, ez hęt teſti irgalmaſſagoknac ǵakorlaſabol meg ualaſthatyuc.

De ēn ez irasba minden kereſtyeñec aianlom fōkeppen, az hęt teſti irgalmaſſagoknac chelekedetit. Intuen, hogy igyekezzec, minden kereſtyen azokat, az itelō biro meròinec ſerpeńōiebe rakni, mely męg itt ez vilagon vagyon, hozzanc haiol irgalmaſſaggal, de holtunc vtan nem, hanem tellyes leſzen igazſaggal: mert ha ſzabadſagunkat nezzůc: az magas kereſtfa, vǵā merteke lęn, az meg valto Ieſus teſteñec: melyet ſzùkſeg nekůnc ſzemlelnůnc, az meg nyomorodot teſtů attyankfiaiba: iob agan fůg vala az irgalmaſſag, bal reſzē az igazſag, es noha az igazſag haylando volna meg nyomaſara az irgalmaſſagnac, de az artatlan irgalmas barany,

meg nyoma, példatis ada hogy irgalmas, mert egyiket iduőzete, es hogy igaz, mert az masikat karhozatra ereszte, az mellette függő bűnősőknec, de az vtolso napon, nagy tekintet leszen az igazsagra, miuel hogy az irgalmassagnac ott hele nem talaltatic, hanem valamit rakot valaki az itelő bironac fő fundamentomnac serpenyőie be, 1 Cor. 3. boytoriant, szalmat, polyuat, es hituan korót, draga kőueket, ezüstőt, aranyat, ott talalya, mert valakinec epetese, melyet epetet fön marad, beret, es fizetelet veszi, miuel hogy io chelekedeteket epetet, az fundamentomon, aranyat, ezüstőt, draga kőueket, de az ki azon fundamentomon gyarlo bűnőkőt, fat, szenat, polyuat epetet fől, mind az altal, az fundamentomert iduózül, de ugy mint tűz altal. Touaba megis őrőkce valo tűzzel fenegetnec, az

ñ tůzec ŏrŏkce meg nem aluſzic, es fęr
gec meg nem hal, azt mondgya az pro
pheta, *Eſa*: 66. azert igen fęlö az mi ę-
letůnc, mondhattya valaki: az Iſtentele
nekrůl montac azt, nem én felölem, ki
noha bůnòs vagyoc, hazaſſag tŏrŏ,
chalard, vſuras, ragadozo, hiteſze-
get, hamis, de mégis fundamentomom
az Chriſtus, kereſtyen vagyoc, meg ke
reſtelkettem, ſzegeńeknec beů alamoz
na oſztoia, es egyebio chelekedeteknec
vegezŏie, es azert az tůz altal meg ti-
ſtuloc, es az fundamentomért el nem
veſzec: dę én iſmeg kęrdem, ki vagy?
kereſtyen uaǵoc azt feleled: am leg az?
mi vagy egyeb? Ragadozo, parazna,
vſuras, es mindenes, kikrůl ſzent Pal
azt mondgya, hogy valakic effeleket
chelekeſznec, az Iſten orſzagat nem
biriac, *Gal*: 5. Bizonyara ha effelektůl
meg nem ſzůnöl, ezekért pænitenciat
nem tartas, Iſten orſzagat remellede?

Nem gondolom, hogy meg nyeried, miuel hoǵ az kic ezeket miuelic, es meg nem szünnec azt nem bůhatyac, az tůz altalis, senki nem iduòzůl, valaki erre az fundamentomra, tistatalansagot, lsteni karomlast, lstentelenseget, bůba iolast, vsorat, chalardsagot, hamis eskůuest ępet, mint ha ezec, fac, boytorianoc, szena, es polyuac volnanac, hanem az gyarlo bůnősöc, kic ez el mulando meg engettetet dolgokhoz szeretetet ielentic, nem hogy azokat az Christusnal föllyeb bőchůllenec, hanem hogy bankodnac azoknac valtozasan, es el veszteſsen, es föl nem neznec szůntelen, az égeknec kaszdagsagira, azert affele idö szerent valo dolgoknac szereteti ęgni fog, es ůk iduözůlnec, az tökelletes fundamentomon leuen, kit mégis inkab szeret, ez el mulandosagnal: de az meg tiltot vetkec, melyekröl

szol-

ſzollec az fundamentomra ſoha nem érkeznec, oda ſem fęrnec, es azert, azoknac chelekedöi, bennec heuerói, örökce el veſznec, *Auguſtinus in Pſalm: LXXX.* bàr minden ioſzagat ki oſztogaſſais az ſzegenyeknec. Azert igaz hitben iol ęluen, ne tarchon, es vonyon meg titeket kereſtyenec ez el haylando, es mulando dolgoknac keuanſaga az ſzegenyektůl, inkab keduelyetec ů bennec az Chriſtuſt, ki ti nektec igaz fundamentomotoc, hogy ſem ez vilagi kaſzdagſagtoc, hanem munkalodgyatoc ez hęt irgalmaſſagnac, ki ielenteſeuel, męg itt eleuenſeggel környůl vetettetec gyakorlatoſſaggal.

Tudgyatoke az Bölch mit monda az reſt embernec? *Prouer: 6.* az hangahoz igazettya ůtet: ſzůkseg ez vilagnac nyari ideieben munkalodnunc, es az hangyaual ſzorgalmatoſſan ez irgal

maſ-

maſſagoknac chelekedetit, ſaratſaggal
ũznũnc, mert ha chac heuolkodni, es
eneklem, ſzõkdechelni keſzdũnc az na
ri prũchkõkcel, el iũ az tél, az vtolſo
itilet, midõn az munkalodo hangya á
nac az hiueknec azt mondgyac, lũie
tec el a tyamnac aldotti, vegyetec el az
orſzagot, az heuolkodoknac penig, me
nyetec az õrõc tũzre &c.

Es ſzũntelen valahanyſzer ez hét io
chelekedetekrõl emlekezũnc, felyũnc
amaz hét ellensegtũl, keuelysegtũl, fõſ
uenysegtũl, buiaſagtul, haragtul, irig
ſegtũl, iora ualo reſtsegtũl: mert az el
ſõ èrettũnc palma fat, auagy nadat ada
vrunc kezeben, midõn bũneinkert fi
zetne, az maſic vaſs ſzegeket, hogy ta
nulnanc teryet kezzel ſzolgalni az ſze
genyeknec: tõkeletlen koczkat az bui
aſag: dardat az harag: kõteleket az ir
rigyseg: az vtolſo penig, az nehez ke

reſt-

restfat. Ezec ielen lesznec, midön ki mondgyac az vtolso keduetlen senten ciat az gonoszoknac, kic el henyeltec ez io chelekedeteket, melyec meg valtottac volna az bünöket, akcor meg lattyac az kemeny sziuöc, es hitetlenec, kit vertec altal szamtalan gonossagoknac dardaiaual.

Hogy penig ez irast, neued alat bochatam ki, kedues, es io egynehany dolgaid vittec rea, melyeket iob holtod vtan ielengetni, hogy sem itt eluen heüsagos dicherettel beredet el venned, hanem igyekezzel minden tehetsegeddel, az Anyaszentegyhazat neuelni, io peldaual, tanetassal, es mind lelki, es testi iouai dat, az Istennec tistessegere, es felebaratodnac elömenetire tereteni, hogy vegtere vigan halhassad amaz beszedet, miert hogy hiü

voltal

voltal az keuesen, sokra bizlac tegedet, meny be az en örömömbe: kire Isten segelyen tegedet, velünc egyetembe. Költ Nagy Szombatba, szent Mihaly hauanac elsö napian, 1598.

AZ

AZ TESTI HET IRGALMASSAGOKNAC *gyakorlasara valo kisded intes.*

AZ IRGALMASsag melyel ember egómasnac nyomorusagan izanakodic, es rayta valo könyörületességre hogy vele iot chelekedgyec, nemikeppen vgyan keszeretetic, fölötte bóchúletes ioszagos chelekedet, mellyet senki soha meltosaga szerent elegge nem dicherhet.

Elsó dicheretet talalhatunc, es tavaſtalhatunc benne, hogy az Istennec vgyan tulaidonanac hiuattaſſec, az emberekétis, kic azt magokban fogadgac,

az Istenhez igen hasonlatossoka tegye. En vagyoc(vgy mond az Isten maga felöl) *Deut*: 5. az te vrad Istened, irgalmassagot chelekeduen soc ezeriglé az kic szeretnec engemet. Ezen io erkölchöknec soc ieczö igeit szedi öszue Moises, midön fegetsegül huita az Istent: *Exod*: 34. Vralkodo vr, irgalmas, es kegyelmes Isten, nagy türhetö es beüseges irgalmassaggal, bizonyos, es igaz, ki meg örzöd irgalmassagodas soc ezeriglen, ki el veszed az bünt, gonossagot, es alnoksagot. Dauidis imigyen enekel: *Psal*: 144. Az vrnac irgalmassaga minden ü chelekedete sölöt vagyon. Tudom azt mondgya Ionas propheta, hogy te kegyelmes, irgalmas, el szenuedö Isten vag, *Ionæ* 4. sokasagos irgalmassagod, meg bochatuá az gonoszsagot: Salomon penig igy

szolla.

ſzolla. Az vrnac irgalmaſſaga minden teſten vagyon. Vrunkis az Euangeliomban int, legyetec irgalmaſoc, mint az ti attyatoc hogy irgalmas, *Luc*: 6. Szent Palis, *Rom*: 14. kęrlec titeket az Iſtennec irgalmaſſagaęrt: Szent Iakab touabba, *Iac*: 5. Fölötte irgalmas vgy mond az vr, es ſzanakodo. Az Anya ſzentęghazis azt enekli: Te vagi Iſten, kinec tulaidona mindenkor az irgalmaſſag, es megbochatas.

Egyeb nemely tulaidonſagi az Iſtennec, reytekbe, es fedezue uannac: de az irgalmaſſag niluan talaltatic, vgy hogy meltan ſzollyon ſz: Dauid felöle imigyen, *Pſal*: 193. Valameni magaſſaga uagyon az egeknec az föld fölöt, annal nagob az Iſtennec irgalmaſſaga azokhoz kic félic ůtet. Ki tagadhattya ezt nagi nomoruſagnac, mint, ſeminec leni,

ſz az, vgyan ſemikeppen nem lenni, ſo-
hult nemis talaltatni: ezt az nyomoru-
ſagot el veue az Iſten előſzőr, ſemiből
teremptuen az embert: de mineműuen
es mely nagyon terempte űtet: valame
nire kiſſebbe teue az Angyaloknal űtet,
dichőſeggel, es tiſteſſeggel meg koro-
naza űtet, minden kezei alkotmanin fő-
lőbe helheztete űtet, mindeneket labai
alla vetuen: *Pſal*: 8. Lako helűl para-
dichomot ada neki, minden győnyő-
rűſegeknec, es kedueknec helet: melybe
(hogy ſz: Gergellel ſzollyac) 14. *moral*.
vgy vala rendeltetet, es tetetet, hogy ha
az ű teremptőiehez valo engedelmet
az ſzeretetnec kőteleuel magahoz ſze-
retotta volna, menyorſzagban az An-
gyaloknac hazaiaban, minden teſti ha-
lal nekűl be mehetet volna: ki nem lat-
tya azert itt az Iſten io voltanac, es ir-

gal-

galmaſſaganac nagy kaſzdagſagat? Vala az ember az Iſten abrazattyara teremptetue, ő rókce valoua lehendő, es halhatatlanua, ſemi nyomorusag ala nẽ vettetet, hanem boldog, es aldot, minden halálnac kőſzbeuetese nekül menyorſzagra rendeltetet. De ű midőn tiſteſſegbe volna nem érte, az Iſten parancholattyat megſzeplőſetuen, le eſec az boldog allapatbul, az eredendő igazſagot el veſzte, elis valtoztata azt az dichőſeget, az ſzena éuő oktalan allatnac haſonlatoſſagara lepuen: De mẽgis az Iſtennec veghetetlen irgalmaſſaga, mellyel eczer kőrnyűl uette vala, el nem hagya űtet: az vẽtec vtan, nem mingdyaraſt ſzorongata az embert, melto bűnteteſekcel, hanem meg elegedec hogy ütet paradichombol ki vetne, ez egeſz vilag kerekſeget, vgy

mint vranac, es kiralyanac lako helûl engede. Nem nagy lchetete penig az Iſteñec irgalmaſſaga az emberhez, hog okoſſagat, mellyel mind maganac az ember tanachot adhatna, es egyebeken birodalmat viſelhetne, el nem veue û tûlec.

Valami azert ég alat, es az egben talaltatic, mind az embernec haſznara adattattanac, az Iſtennec veghetetlen nagy irgalmaſſagabol. Mert az vrnac irgalmaſſagaual telyes az fôld, *Pſal.* 119. Az mezôknec gyûmôlchôt adot, ſok fele barom oktalan allatot, az hegyeknec ſzôlô feieket, az erdôknec kûlômb féle fákat, ezerni ezer vadakcal meg kaſzdagetuan, az fôldnec belsô reſzeit kôuekcel, es draga erczekcel, aranyal, ezûſtel kaſzdagetotta: Az vrnac irgalmaſſagaual rakuac az vizec, es tengerec,

gerec, melyekkel ęlűnc haiozuan kű-
lömbfęle marhaknac hozaſaban nagy
melzc orſzagokbol, es tartomańokbol:
Folyo vizec, melyec męg az mezőketis
aſztattyac, es tartomanyokat hatarozz-
nac: Tò vizec, melyec kőuer, es draga
halakcal beuelkednec: Kutfeiec, mel-
lyec nem chac italra, es moſogataſra, ha
nem győnyőrűſegre, es mulataſra ke-
uanatoſoc.

Az vrnac irgalmaſſagaual telyes az
leuegő ég, melyel lelket veſzűnc, mely
az ű gyenge, vekony, es altalhatoſaga-
ual vilagoſſagot vęuen, kűlőmbőző,
es ſzępieges ekeſſegęt mutattya ez vi-
lagnac, melyet ſoc ſzazfęlenemű mada-
rac ſzellei altal rőbdőzic, etelre, es
kedułnkre gőnyőrűſegeſec, melyet va
lamenire kętfele veruen, gyenge ſzelet
indet, heuſegűnket hiueſetuen: neha

vaſtag ſzelec tamadnac haiozaſra al, kolmatoſſac, neha az termeſzet ercie, bŏl ŏſzue vonyatot fŏlyhŏkcel meg rakoſzic, hogy az vetemenec ſzep elsŏk kel meg hintetteſſenec, es aſztaſſanac.

Az vrnac irgalmaſſagaual telyes az tŭz, kinec ŭ helheztetele igen meſze tetetic az bŏlchektul, chac ſzomſzedul az holdhoz, mind az altal az vrnac io volta ŏſzue elegyetette ŭtet az fŏldnec es kŏueknec reſzeiuelis, vgy hogy az me legeteſnec gyakorlaſara, vilagoſetaſra, ętel fŏzeſre, vaſſaknac meſter formala ſara elheſsŭnc ŭ vele.

Es ha az fŏlsŏ dolgokat meg tekentyuc: Az vrnac irgalmaſſagaual rakua az ęgęt mert ki nem ęrti hogy az fŏlsŏ ęgeknec ŭ chelekedetec az emberi eletnec gyakorlaſara mertekleteſſen teremptettenec? Terempte (vagy mond

Moi-

Moiſes) *Gen*: 1. Két világoſeto allatot az Iſten, egyet öregbet, mely birna az napi idő folyaſt, maſt kiſſebbet, mely vezerlene az eielt. Az fenyes nap azert örökce valo folyaſaual, es az eſtendő kerüleſeknec igyenetlen kőzbe vetele-uel fől tamaduan, napot hoz munkara, el nyugoduan, eielt ſzerez nugodalom-ra: meſzeb tauozuan, telet chenal, kő-zelb iaruluan nyarat hoz viſza, az ta-uaſzt, es őſzi időtis ezen el tauozaſſal, es viſza tereſſel, meg hozza. Mely neő időknec valtozasiual, az téli hauakcal, es neduеſſegekcel, gyűmőlchőzeſre, kőuereſzic az fől: az tauaſznac merte kleteſſegeuel viragokcal, az gyűmől-chőknec remenſegeuel, az mezők, es munkas földec ekesűlnec: az nyari me-legſeggel, az gyűmőlchőc, földi vete-menyec, tőkelletes meg ęreſre hozat-

tatnac. Az ôszi beüseggel penig ele-
tünknec taplalasara, elęs hazunc, min-
denfele eledelekcel, meg tôltetnec. Né
külômben az eielnec vezere az hold,
mely fenyenec neuekedeseuel, es fogya
saual, az holdnapoknac valtozasit meg
osztya, es az vak, irtozo sôtetsegeket,
midôn az nap magat el reyti, fenyesse
genec szepseges uilagaual, meg nyilat-
koztatya, es ekesseti, hogy az nyari uta-
kat, hadi uiseleseket, es munkakat, az em
berec keues munka, es tôredelmesseg-
gel uegezhessec. Az tôb égi chillagoc
azonkeppen mit uegeznec fôl kelesek
kel, es el nyugouasokcal, hanem hogy
bizonyos straza allasokcal, az idôknec
külômbôzô alkolmatossagat szolgal-
tatyac az emberec chelekedetinec.

Nag ielensegi ezec, az Isten irgalmas
saganac, mely ez egesz vilagra ki ara-
dot, melyektul meg az mi eleinknec

vetkec vtanis, nem akara az Isten meg fosztani, hanem mindeneket mint az terempteſnec eredetin, az emberekért rendelt vala, az embernec birnya, es azokcal élniec engede.

Az emberi nemzetnec ſzabadſagarul penig, mely az Isten altal adatec meg, mit ſzolhatunc meltot? Midőn Adamnac, minden maradeki, az engedetlenſegnec eſſete vtan, el veſzuen, pokolra hanyat homloc menne. Vgy ſzerete Isten ez vilagot, hogy az ů egét len egy fiat adna, ki az mi teſtůnknec erőtlen betegſeget magara veuen, *Ioa:3.* azt az chapaſt, es veſzedelmet fől epete, es az pokolnac torkabol ki ſzabadultakat, meñorſagba, melynec őrőkſegebůl ki ůzettettůnc uala, tulaydon halalaual uiſza uiue, melynel michoda lehet nagob, es bizońosb ielengeteſe az ů ueg hetetlé irgalmaſſaganac? Bi-

Bizonyara igen meltan neuezi sz: Pal
1 *Tim:* 3. chudalatos kegyesseg titkia-
nac, melyel oly nagi kegyelmessegi van
nac hozzanc kötelezue, hogy azokat
chac elö beszelleni se tudgyuc. Mert
mi helen az magos kereszfatul Chri-
stus vrunc föl emeltetec az földrül,
mindenceket magahoz vona, tudni il-
lic az hitnec predicallasa altal ez egesz
vilagon kihirdettetec, es az emberek-
nec szziuekben mint valami magbe uet-
tetec, minden nemzetsegec, es pogany-
sagoc, melyec az elöt, az temerdec tu-
datlansagnac sötetsegeuel környül ve-
tetue fektüsznec vala, az igasságnac vi-
laga altal, meg nilatkozanac, es vilago
sodanac. De michoda igasságnac? az
menyei es lsteni igasságnac, melyhez
ez földi tudomanyoc, mint az nede-
uer, az nap fenye ellen, mindenestül

meg

meg vakultac vala. Es az igaznac, az hamiſtul, nem chac eſmereti adatec ez vilagnac, hanè malafztis, mely az ſzentſegec mint valami patakoc altal, à ki folyo fötul, Iſten irgalmaſſagatul beufe geſſen ki folya, es arada.

Meltan es igazan neueztetic azert az Iſten ſzent Paltul irgalmaſſagoc attyanac, es irgalmaſſagban fölötte kafz dag vrnac: nem oknek ûlis tulaydonettyuc ez dicheretet az irgalmaſſagnac, hogy û az Iſtennec kiualtkeppen valo tulaydonſaga, es azert nagy, es ſzepſeges ioſzag. Maſodic ſzep ekeſſege vgyan ezen io erkölchnec az irgalmaſsagnac az elsöbûl tamad, mert holot az ember, az Iſtennec abrazatyara, es kepere teremptetet, niluan ielemetic, hogy minden egyeb io erkölchöc köz zûl, ſemi inkab nem illic az emberhez,

mint

mint az irgalmaſſag. Es azert, mivel hogy egy io erkölch ſinchen Iſtenesb ennel, emberſegesb ſem lehet, az irgalmaſſagnal. Ezt meg az pogany tudomanyoſokis, es bölchec értettec, kic az embert tarſolkodo allatnac, es közönſeges ioért mondgyac ſzülettetnec lenni, mely tudomant, nem chac Platonac tanetuani, Stoicuſoc, Peripateticuſoc, hanem az Epicuruſokis oltalmaztanac, kic mindent az io lakaſra, es keduűre vontanac: mert ha ſzükseg kereſni az keduűſzerent ualo gyönyörüſeget, chendeſſeget, heuolkodo mulataſt, hogy az eletnec keduelt eſzközi, es alkolmatoſſagi dicherteſſec, ſzükſeges az irgalmaſſag, melynec kegyelmeſſegebül egymas közöt az emberec ezt gyakorhattyac, es egymashoz mutogattyac. Es bizonyara köſztünc ualo egymashoz

ualo

valo emberſeges indulatunkat, es ma-
gunc mutatalat, leg elöſzöris az ter me-
ſzetnec halonlaroſſaga, es közönſeges
nolta niluan aianlya. Mert mi lehet in-
kab közelb az termeſzethez, mint ho-
azokat ſzereſsüc, kic azon teſtel, azon
inakal, azon tetemekeel, melyekeel mi,
föl uañac epülue, es öſzue ragatuaſ kic
azon abrazatnac ekeſſegeuel fenyesked
nec, azö pallyat futyac, azon chelekede-
teket miuelic, es gakorlyac, azon uegre
menendöc, es iutandoc, azon boldogſa
grais teremptetteneck? Ketſegnekül igé
igazan noha pogañ, de ebbé ez dolog-
bã fölötte igaz hiſtoricus panaſolkodic
egüt: *Plin: lib: 7. hiſt: nat:* Az egeb okta
lan allatoc tulaydon nemekben elnec, ö-
ſzue gyüluen penig niluan latyuc ellene
uetni, az külömbözöknec. Az oroſzlã
fene uadſag, maga közöt né ellenkedic:

kigyok-

kigyoknac fulankia, kígyokat nem ſerteget, még az tengeri vadak, es halakis, chac az kůlőmbſele nemec ellen, dűhősködnec. De az embernec ſoc nyomoruſaga vagyon az embertul. Bizonyara minden képen az termeſzetnec, es okoſſagnac ellene vagyon, hogy ſzeledebbec legyenec ůn kőſztőc az uadac, hogy ſem egymashoz talaltaſsanac az emberec. Nem oknekül éle azert Eſaias prophetais ezzel az intő fől tetetet beſzeddel monduan: Midőn latod az mezetelent, fedbe ůtet, es az te teſtedet meg ne vtald: *Eſa*: 58. Az mi teſtünc, az mi attyankfia, egy anyabol es egy attyatol ſzarmaſztunc: Ha azt alettyucvgy módſz: Agoſton, *Lib: de diſcipl: Chriſtiana*: hogy nem attyankfiai azoc, hanem chac á kikcel azon egy ſzűlektűl ſzűlettünc, Adamra es Euara

ra nezzünc, es mindnyaian atyafiac vagyunc. Sót mikeppen mindnyaiunknac azon egy termeszetünc vagyon, es vgyan azon egy keszdetrül szaporettattunc, nem külömben mindnyaian azon nyomorusagoc ala vettettünc. Az nyomorusagoknac köszönseges volta chelekeszi azert az irgalmassagot, hogy leginkab tulaydon legyen az embernec. Mert minden emberre ki mondattatot keszdetben amaz sententia: *Gen*: 3. Orczadnac ueretekeuel eszed kenyeredet: az egesz emberi nemzetetis magaba foglalya Iob patriarchanac, amaz bekeseges panaszolkodasa: *Iob* 14. Az aszonallattol születet ember, keues ideig eluen, szamtalan nyomorusagokcal megtellyessedic. Ha azert à mint szol sz: Pal, 1 *Cor*: 12. midön egyic tag valamit szenued, az töb tagokis szenuednec:

nem leszene melto, irgalmassagra indetetnunc, gondolkoduan az nyomorusságokrol, melyekkel atyankfia szorongattatic, hogy mijs azonokban eslettünc? De sot meg az oktalan allatokbanis, erdőknec vadallati kőzőt latetunc, bizonyos neminemű termeszetűl szarmazot kiszteteset, es indulatot az kőnyőrűleteségre, es kegyességre, az emberekhez. Azert regi historiakkal elő hozatnac nemely emberec, kiket vagy nősten farkas, auagy eb, kecske, medue, szaruas, auagy mas egyeb vad allat, emleieket haytuan, chudalatos szeledséggel taplaltac, vgy hogy nilluan legyen, az irgalmassagot nem chac emberseges io erkőlchnec lenni, hanem è kiuűl kőzőnseges, es termeszet szerent valonakis, talaltatni: Ezt szereti sőkeppen mi beűűnc az Isten, az mint

miluan

niluan bizonyettya az ſz: irasba: Oſeaſnal, *Oſe:6.* Irgalmaſſagot akaroc vg̃ mond, nem aldozatot: Dauid *Pſal:* 83. Az irgalmaſſagot, es igazat ſzereti az vr: Salamon *Prouer:* 21. Irgalmaſſagot chelekedni, es igaz itiletet, inkab kedues Iſtennel, hogy ſem az aldozatoc. Michæas prophetais ig̃ ſzol, *Mich:* 6. Meg ielentem teneked ô ember michoda az io, es mit keuanyon az Iſten te tůled: bizonyara igaz itiletet chelekedni, es irgalmaſſagot miuelni. Es rôuideden rakua az ô es vy teſtamentom, erôſſet uen ez dolgot, hog̃ azoc leg inkab keduelſec uoltac az Iſteñel, valakiknec nagyob peldaioc talaltatnac attyokfiaihoz mutatot irgalmaſſagoc felôl: Am az Sunammitabeli kegyes aſzonyallat, ki etelre ualo helt ſzerzet uala, hogy ualahanſzer Heliſeus propheta Sunam

varaſon altal meñe, ůtet be hiuan ńug-
hatnec, 4 *Reg*: 4. mely dologért Iſteñel
oly kedues lęn, hoǵ midőn vén ferie
uolna, es ùnőn maga magtalan ſzaraz,
kőny őrőguen Heliſeus, ſzep gyermek
nec ańaua lęñe: Amaz ſzazzados Cen-
turionac az angyal altal meg izentetec,
Actor: 10. hogy az ů imadſagi, es ala-
moznai, emlekezetůl fől ment uolna
az Iſten eleibe. Thabita aſzonis vǵan
ezen neùuel dichertetic, hogy tellyes
uolna io chelekedetekcel, es alamoznal
kodaſſal, es azert meltonac talaltatec,
Actor: 9. hogy ſz: Petertůl uiſzontac
ez ęletre az halalbol uiſza hiuatnec, es
fől tamaztatnec.

Nemis chuda, ha az Iſten ſzereti az
irgalmaſſokat, mert ùnőnmaga igen ir
galmas: Niluanis uagyon, hogy mindé
ſzereti magahoz haſonlot, az mint ſzol

az

az Bölcb, *Eccle:* 13. Azert helheztetnec ez egy io erkölchnec ſzamtalan fizetesi, es erdemi, vgy hogy ſemi ne leheſſen gyönyörüſegesb, mint azokat gyakorta emlekezetbe, es gondolatba elö forgatni. Mert mi lehet ez iraſſoknal kedvesb, es edeſſegesb? Boldog, ualaki gondol az ſzükölködöre, es ſzegenyre: az gonoſz nehez napon az vr meg ſzabadetya ütet. *Pſal:* 40 Vidamſagos az ki könyörületes, es kölchönöz, az ü utait itilettel rendeli: ſzellel hana, ſzükölködöknec adogatya, az ü igazſaga meg marad örökce, *Pſal:* 111. Az kegeſſeg haſonlo, minden aldaſokkal meg töltöt paradichomhoz, es az irgalmas kegyelmeſſeg, örökce meg marad. *Eccle:* 40.

Mind ezeket Chriſtus vrunc röuid beſzeddel be foglalt: Boldogoc az ir-

galmaſſoc, mert ũkis irgalmaſſagot nyernec, *Math*: 5.

De hanykeppen talalnac irgalmaſſagot? mert az kegyeſſeg mindenre haſznos, azt mondȯa ſz: Pal, 1 *Tim*: 4. mind ez çletnec, es az kȯuetkezendȯnec ſogadasit foglaluá magaban. Haſznos azert az irgalmaſſag mind ez ielen valo eletêrt, es az kȯuetkezendȯêrt. Kaſzdagoc adgyatoc, es adatic tinektec, ne felyetec midõn ſzerelmeteket ielengetitec az ſzegenyekhez, hogy kaſzdagſagtoc meg kiſſebbedgyec, az ki ada kozic à ſzegenynec nem ſzũkȯlkȯdic, azt mondȯa az Bölch, *Proue*: 14 & 17. Az ki megueti az ſzegent, az ũ teremtȯiet chufollya. Bizonyoſſan minden napi keſertesbũl megis tapaſztaltuc, hogy azoknac kaſzdagſagoc naponkẽt az ũtennec aldaſa altal ſzaporottanac,

vala-

valakic az ſzegenyekhez beü kezöc, aiandekozoc uoltanac, rendeluen ůket az Iſten, ſoc iokon, ualakic az nekic adatot kiſded iokat hiué oſtogattac uolna, *Math*: 23. Meltan irta azert Salomon, *Prouer*: 19. hogy az vrnac vſural kodic, ualaki kőny őrůl az ſzegenyen: mert az Iſten meg tereti, uagy kenyeret, uagy bort, auagy ruhazatot adandas az ſzegenyeknec, beů vſuraual, es minden főldi marhakat, valamelyet az ſzegenyeknec oſztogacz, inkab főlőttebis meg ſzaporettya. Mely dolgot Salomonis niluan fogad, igy ſzoluan: Tiſzteld az vrat marhadbol, es uetemenyidnec első zengeieből, oſztogas az ſzegenyeknec, es be telyeſednec az te chůreid beüſeggel, es pròs ſotoid borral ſzaporodnac, *Prouer*: 3. Igen főlſeges fogadas amazis Eſaias propheta-

nal *Esa*: 58. azokhoz, kic gyakorlyac az irgalmaſſagot, ſzegd meg kenyeredet az ehezőnec, es az el uetet ſzegeńeket uid be hazadba: midőn latod az mezetelent, fedbe ũtet, es ne reychd el magadat az te teſtedtűl. Akkoron ki nilatkozic az te uilagoſſagod, mint az haynal, és egeſſeged hertelen meg viragzic, elől ueſzen igazſagod tegedet, es az hatalmas Iſtennec dichőſege utolſo ſereged leſzen. Akkoron tegedet kőnyőrgőt, meg halgat az Iſten, es hoz za kialtaſodra azt mondǫa, imhol uaǫoc. Aztis ide hozhattyuc á mit monda Salomon, *Eccle*: 29. Reychd el alamoznadat az ſzegennec kebleben, es minden nyomoruſagidbol ki ſzabadet teged. Ezent ielenti az mint monda Raphael archanǫalis, mind az ket Tobiaſnac, *Tob*: 12. Iob irgalmaſſagot ǫa

kor-

korlani, hoǵ sem kenchet ǵuteni. Mert az irgalmassag az halalbol meg szabadet, es ů minden bůntul meg tisztet: az kic gyakorlyac az igaz itiletet, es irgalmassagot, hoszu ęletec leszen. Nabugo donozor kiraly pogany uala, ki el felet kezuen az emberi gyarlosag, es foǵatkozas felöl, az mindenhato Istenhez hasonlo akar uala lenni, es midőn eñec iůuendőůl meg mondanac, hogy orszagabul ki vettetnec, es az oktalan allatokcal kellene elnie, ilyen iduősseges tanachot vén Daniel prophetatul: Bůne idet alamoznaual ualchd meg, es alnok sagodat irgalmasaggal az segeńekhez: talam meg enged az Isten teneked. Mely igec miuel hogy minden bůnősőkhőz illenec, nć azokrul kel ęrtenůnc kic uakmerůkeppen heuernec minden gonossagban el merůluen, hanć azok-

rul kic meg akarnac terni, es magokat iobbetani. Mert heiaoa ualo, es szemptelen bizakodas uolna, hogy ha ualaki az bunőket el nem hagyuan, azokat alamozna adassal gondolna, hogy meg ualthatya, mint ha effele osztogatassal az Isten meg ualtoztathatneiec, hog az gonossagot meg ne buntetne. Effeleknec szol sz: Pal Apostol: *Rom*: 2. Nem tudode hogy az Istennec kegyessege az pœnitenciara uonszon tegedet? Te penig kemeny, es tőredetlen sziued miat, haragot kenches magadnac.

Adgyatoc alamosnat azt mondgya Christus vrunc, es ime, mindenec tistac lesznec tinektec, érched ha pænitenciat tartandatoc. Az irgalmassag, io erkölch, fo es Istenes. De mikeppen uolna melto ez neuezetre, ha kedueskednec az gonosz erkölchőknec? ha szabad-

badſagot adna az bûn tetelre? Annakokaert miuel hogy io erkölch, nem az uetkezôket, hanem az pœnitencia tartokat ſegeti. Midôn azert ſz: Iakab azt monta uolna, *Iac:* 1. hogy az Iſteni tiſtelet az uolna, tiſta, es makula nekûl az attya Iſten elôt, meg latogatni az aruakat, ôzuegyeket nyomoruſagokban, vtanna ueti, ſzûkſegeſnec iteluen: es tiſtan magat vgy mond meg oltalmazni ez uilagtul.

Touabba mely kedues legyen Iſtennel az irgalmaſſag, es adakozas, meg ielenti az Apoſtol, midôn az Sidokhoz iruan igy ſzolla *Heb.* 13. Az maſsal ualo io tetelrôl, es mas hatokbol ualo reſz tetelrûl el ne feletkezzetec, mert ilyen aldozatoc kedueſſec Iſtennel. Mind ezec noha az kegyes ſziuô embereket, az irgalmaſſagnac fölſeges io erkôlche-

chenec kôueteſere elegge fôl gerieſt-
heſſe, es indethaſſa, de hogy az ke-
reſtyeni elmec még iobbadon, es tôkel-
letesben igyekezenec annac be fogada-
ſara, es magokban ualo gyakorlaſara,
ſzûkſegeſnec aletam, az vtolſo itilet,
melyben Chriſtus vrunc el iûuendô i-
tilni az elueneket, es holtokat, ſzemec
eleiben helheztetni, melyben kemeny
ſzamot keſzd venni, az irgalmaſſagnac
chelekedeti felôl, az mint ûnôn maga
Chriſtus vrunc ſzolla, *Math*: 25. Mi-
dôn el iûuend az embernec fia az ô di-
chôſegeben, es minden ſzent angyali ô
vęle, akkoron le ûl, dichôſegenec fôlſe-
ges ſzekibe. Es eleiben keſzerettetnec
minden nepec, es el ualaſztya ûket, mint
az paſtor el ualaſztya az iuhokat, az
kechke ollóktul, bakoktul, es allatya ô-
ket az iuhokat iobbia felôl, az kechke

ba-

bakokat balra. Akcoron mond az kiraly azoknac, kic iobia felöl lesznec: lüietec attyamnac aldotti, biriatoc az nektec keszettetet orszagot, ez uileg keszdetitul fogua. Mert ehesztem, es ętelt attatoc en nekem: szomiuhoztam, es italt attotoc en nekem: szarandoc uoltam, es hazatokba fogattatoc: mezetelen, es meg ruhasztatoc: beteg uoltam, es meg latogattatoc: tömlöczbe uoltá, es hozzam iüttetec. Akcoron meg felelnec az igazac ù neki monduan, vram midön lattunc ęhezdned, es taplaltunc? szomiuhoznod, es italt attunc? de mikor lattunc szarandokon, es be fogattunc? auagy mezetelent, es meg ruhaztunc? auagy betegen, es az tömlöczbe, es meg latogattunc? Es feleluen az kiral ezt mondgya nektec: Bizony mondom ti nektec valamely: knec che-

le-

lekedtetec egynec ez attyamfiai kőz-
zůl leg kiſſebbiknec, nekem miueltetec.
Azoknakis uiſzontac kic bal felől leſz
nec ezt mondgya: Atkoſztac, karhoza-
tra ualoc meñetec az őrőc tůzre, mely
keſzettetet az őrdögnec, es angyalinac.
Mert eheſztem, es etelt nem attatoc:
ſzomiuhoztam, es innom nem attatoc:
ſzarandoc leuen, be nem fogattatoc:
mezetelent nem ruhaztatoc: beteg, es
az tőmlőczbe uoltam, es meg nem la-
togattatoc: azokis meg keſdnec felelni
monduan, vram midőn latunc ehez-
ned, ſzomiuhoznod, ſzarandokot, me-
zetelent, betegen, auagy rabſagra vette
tet, es nem ſzolgaltunc teneked? meg
felel nekic monduan: Bizoń mondom
ti nektec, miuel hogy azokat chác egy-
nec nẽ chelekettetec ez kiſdedec kőz-
zůl, uelem ſem chelekettetec. Es el
men-

mennec imezec, az ŏrŏc bůntetesre: az igazac penig az ŏrŏc ęletre.

Ezen kŏuetkezendŏ itiletrŏl ez elŏt 1200. estendŏuel egy sz: attya Isidorus Gŏrŏgůl iruan azt mondgya: Az mas uilagon vgymond, amaz rettenetes itilŏ szekben ůluen az igaz biro mindé tekentet nekůl sentenciat mond, midŏn kialtani kesdnec az ehezŏc: mi vgy mondanac, chac termeszetůnkre ualo szůkseges ętelůnket sem uehettůc ezektůl, kic az ů gyŏnyŏrůsegekbe, es kaszdagsagoknac beůseges fokasagaba, mindeneket az dŏlfŏs, es keuely dragasagos gyakorlasra, es ęletekre meg emesztettec: Az mezetelenec azt kesdic mondani, kemenybec, es nehezbec uoltanac ů maganal az kemeny tęlnel: az aruac hogy semmi oltalmat tůlŏc nem vettenec: Az ŏszuegyec

semi

semmi vigasztalast nem erzettenec: Az tömlöcz feneken valo raboknac chac könnyühullatassokat ingen sem lattac legyen, niluan keszdic izemekre hanni: az nyomarultakhoz hogy chac kezeket sem nyutottac legyen, né hogy föl emeltec uolna: es hogy keues beszeddel sokat foglallyac be, midön mindnáian kialtani kesdnec, mit gondols hogy fog chelekedni az meg ualtozhatatlan biro? nem de kemenyen meg büntetie azt, kit még az tisztesseg, es meltosagis iobba nem ualtoztathatatot? niluan uagyon mindennel hogy föllötte meg bünteti. Az ki penig nem hiszi, niluan oluashattya az Euangeliomban, ez ki mondando sententiat: meg osztya vgymond ůtet, es az ů reszet az hitetlenekhez teszi, *Luc*: 12. ez az sz: iambornac irasa.

Ezen

Ezen á helen kerdes tamadhatna, Christus vrunc mi okbul kesdgyen, az utolso itilet napian, fökeppen az irgalmassagnac chelekedetirül szamot kérni, es venni? mely kęrdest hatra nem hagyhatunc iruan az irgalmassagnac chelekedetiröl? Erre penig soc keppen meg felelhetni.

Mert elöször, miuel hogy Christus vrunknac két el iüuetele uagyon ez uilagta, az elsö alazatossagba, hogy ütet meg ualcha, es szabadecha, masodic hogy nagy fölsegbe, meg itilye. Az kic elsö el iüuetelibe nem esmertec, az masodikban meltan erdemlic tüle ezt hallani: Nem tudlac titeket: Hozzanc iüt penig Christus vrunc tulaydon testebe, de ugyan ünön maga az szegenyegbe uelünc mindenkor ielen uagon: mert meg uagyon irua: Valamit egik-

kel ez én kiſdedim kőzzűl chelekette-
tec,uelem miueltetec. Azt keſzdi azert
mondani itilet napian,midőn hozzatoc
iűttem uolna,alazatoſſagba, es ſzegen-
ſegbe, es midőn cheznem, az eledelt
meg tagattatoc: moſt penig holot az
fölsegbe uagyoc, irgalmaſſagot kuan-
toc,es kęrtec tűlem: bizonyara ha az el-
ső el iűuetelemmec malaſtyat nem ue-
tetec,az maſodic iűuetelemmec malaſt-
yara meltoc nem uattoc: menyetec el
atkoztac az őrőc tűzre. Akcor tűle-
tec kellet uolna meg itiltetnem, moſt
én itillec titeket: akcor meg utaltatoc
engemet az en alazatoſſagomban,moſt
eſmerietec meg hatalmomban: Chri-
ſtus vrunknac amaz mondaſa ez, mel-
lyet ſzolla Pilatushoz, midőn uadol-
tatnec az Sidoktul: Ez utan meg laty-
toc az embernec fiat űluen az Iſté ere-
ien

ienec iobian, es el iünni az égeknec fölyhöibe.

Masodser feleluen eztis mondhatni, hogy annac az itiletnec nagyob rettenetessegenec, es kemenysegenec mutatasaert uagon kiualtkeppen emlekezet, az irgalmasslag chelekedetinec el mulatasarol; mert ha azoknac el halgatasa felöl szamot ueszen Christus vrunc, mennel inkab az gonosz chelekedetekrül? Ha karhoztatni kesdi azt, ki alamoznat né adot az ü marhaiabol, mennel inkab meg feddi azt, ki az masęt el toluayollya, es uonsza? Ide nez amaz iras *Luc:* 3. Minden fa mely io gyümöl chöt nem hoz, ki vagattatic, es az tüzbe uettetic: Ha azert á ki io gyümölchöt nem chelekeszic, tüzre melto vettetni, mi leszen arrul, az ki gonosz gyümölchöt chelekedendic? Hogy azert niluã

lennenec mindeneknel ezec az io gyü-
mölchöc, mingyaraſt az Euangeliom-
ban emlekezet uagyon az irgalmaſſag-
nac chelekedetirol. Mert midön kérde-
nec lanoſtul: mit chelekedgyünc? tud-
ni illic, hogy az öröc tüzre ne uetteſ-
sünc: Az kinec vgy mond, két köntö
ſe uagyon, adgya az kinec ninchen, es
az kinec eledele uagyon, azont cheleked-
gye. Ide tartozic az tunya ſzolganakis
pelda beſzede, kit azert karhoztattá-
nac, hogy az girat el reyte, es nem mü-
kalodec, *Math*: 25.

Harmadſer azert uagyon emlekezet
az irgalmaſſagnac chelekedetirol, mi-
uel hogy az biro az ſententcianac mon-
daſaba, midön affele chelekedeteknec
el mulataſat keſzdi ſzemekre hanni, ha-
ſonlo fizeteſt lattatic adni, az nem che-
lekedöknec: Mert az ki maſnac irgal-

maſ

massagot nem mutatot, azis nem melto irgalmassagra, fökeppen abban az idöben, melyben mindnyaian irgalmassag nelkül keszdünc szükölködni: mint kiuanhattya penig, auagy mint kerheti azt az vrtul, à ki azont, szolga tarsaitul, atyokfiaitul meg tagattac?

Azert uagyon szent lakabnal irua, *Iac*: 2. az itilet irgalmassag nekül leszen azoknac, valakic irgalmassagot nem chelekedendnec. Christus vrunkis *Math*: 5. Boldogoc az irgalmassac, mert ükis irgalmassagot ńernec. Melynec meg értesere amaz peldatis elö hoza Christus vrunc, az gonosz szolgarol, *Math*: 18. Szamot akaruan uetni amaz kiral szolgaiual, egyet talala azt iriac közzülöc, ki tiz ezer giraual tartozic vala neki, es midön nem uolna honnan meg elegethetne ütet, paran-

chola hogy mindù, es chelede el adattatnec, es az adoſſag meg fizettetnec: Melyeket ù haluan az kiraltul, labahoz borula, es vgy kőnyőrőg uala neki, hogy ù, ha bekeſeget enged nekie mindeneket meg fizetne. Kőnőrůluen azert az vr, è ſzolgan, mind magat, es adoſſagat meg bochata: ki chac hamar ki menué, midőn eő ſzolga tarſara akadot uolna, ki ſzaz penzel tartozic uala neki, vgy rohana reaia, hogy torkon kapuan fől kialtana, es az miuel tartoznec meg adaſra ſzorongatna. Amaz penig labahoz uetuen magat, igy kőnőrőg uala ſzolga tarſanac: Bekeſéges leő hozzam, es mindeneket meg fizetec neked: De gonoſz kegyetlen tarſa, az nére gen uet io tetemenyiről el feletkezuen, tőmlőczbe uete az embert, miglé telyeſſeggel meg fizetne: mely dolgot

az

az tőb szolga tarsoc midőn lattac uolna, az egesz dolgot eleibe aduan az vrnac, amaz alnoc szolga kinec minden adossaga meg uala engedtetue, fogsagba uettetec, mind addig meg az teilyes adossag meg fizettetnec: Nem kűlőmben kesd bizonyara chelekedni Christus vrunkis, hogy az kic az irgalmassagot nem gyakorlottac, űkis meg ne nyerhessec.

Negyedser eztis mondhatnam, hogy Christus vrunc ezertis emlekezic ez chelekedetekrul az Euangeliomban, miuel hogy ez lathato, es kilső niluan ualo dolgoc, az kőzőnseges eletnec gyakorlasara tartozandoknac lattassanac lenni, mert ki ketelkedhetic, hogy az egyeb chelekedetekrűlis nagy szamot ne uegyen? midőn az propheta igy szol: *Soph:*1. Szőuetnekcel meg keresem, es

kérdezem Ieruſalemet: es maſut *Ioel.* 3. Itilettel keſzdec uelletec pantolodnom, es az ti gyermeketekeel pórleni keſdec. Es mindét melyec leſznec, itiletbe hoz az vr, minden uetekért: Amaz iraſis, Ime az vr helebúl ki megyen, hogy meg laſſa az földön lakozoknac alnok ſagokat. Es maſut, *Eſa*: 66. En az ű gondolatokat, es chelekedeteket tudúan el iűuőc, hogy őſzue gyűchec minden nemzetſeget El nem mulnac azert az tőb chelekedetekis, hanem kemen itiletbe hozattatnac, midőn az bironac igazſagahoz illic, az dolognac mindennemű eſmeretſeget iol meg hañi, uetni. De miuel hogy ezec ſzeműnc előt uannac, es nem talaltatic ſenki ki ne ęrche, azert hozza azokat elő elmelkedeſre, es chelekedetekre, hogy még az tudatlanokis mentſeget ne uelheſſenec, kic ne

ha

ha chac az mi laboc elôt uagyon, ſzoktac ſzemlelni.

Ötödſer uannac nemely dolgoc, melyeket midôn mi chelekeſznec ugy ueſzi Chriſtus vrunc, mint ha û chelekedeti uolnanac, azokatis ugy veſzi, mint ha tulaydon û magaual chelekednec, melyec kôzzûl uannac ez irgalmaſſagnac chelekedeti, melyekrûl ſzolla: Az mit leg kiſſebbikcel miueltetec ez enmec kôzzûl, uelem chelekettetec: De nemelyec nem ilyenec: vgy mint ha ualaki magat chac chupan lakaſra, heuſagra adgya, auagy az Iſtent karomlya, es egyeb effelenemû uetkeket, auagy nehezebbeket chelekeſzic ezeknel. Emlekezet leſzen azert az itiletbe, ezekrôl fôkeppen az chelekedetekrôl, melyeket Chriſtus ûnôn magaban ueſzen, mind az haladatlanſagnac ki mutataſara, es

az hitetleneknec karhoztatasara, mind penig az ualasztattaknac ŏrŏmekre. Az karhoztattakra imiǵen kesd haraggal szollani, menyetec el atkoztac, &c. mert ha ůk az iulŏ Christust nem rettektec, meg bantani, mit gondols, minemů haborusagoc, es fęlelmec leszen akcor? Viszontac az valasztattaknac, igy kesd Christus szollani: Iůietec en atyamnac aldotti, uegyetec el azt az or szagot, melynec soha uege nem leszen: minemů ŏrŏmel gondolod hoǵ kesdnec akcor uigadni az szentec, az soc szamtalan angyaloknac szinec elŏt, midŏn Christus vrunc az ů chelekedeteket igy kesdi aldani, es dicherni, maga aianlasaual, mint ha ůnŏn maga uette volna azokat, az szegeńeknec kepebe?

Harodser, ez hele az irasnac, illyen magyarazast uiselhet magaual, iǵis magya.

gyarazhatni,hogy azoknac azio chelekedeteknec elő ſzamlalaſsa, nem chac ki kereſeſe az chelekedeteknec, hanem neminemű ſzemekre hanyaſais az karhoztaknac, es dicheret, mely az ualaſztattac felől lehet, mint ha Chriſtus vrunc ezt mondana: Ti meg uetettetec,es vtaltatoc engem az en tagaimban: En nem tudlac titeket. Az kerien irgalmaſſagot, valaki azt chelekeſzi,né penig à ki lattya az ſzegent,es be rekeſzti magat előtte. En eheſztem,es eñem nem attatoc. En ki menyből vgy attá kenyeret,mint az eſsőt, ki az mezőket haſznos eſsőkcel meg hintem, es minden termeſzetet teremptettem, megis tartoc. Ti penig midőn hala ado lelekneс neminemű ielet mutathattatoc uolna, nem akaratoc, menyetec az őrőc bűnteteſre.

He-

Hetedſer,meltonac lattatic,hogy az feiedelmec az tőrucűec altal, melyeket ſzerzettenec,itilyenec: igy Chriſtus vrunc midőn az tőruent,mely az ſzeretetbe fundaltatot, ez uilagra hozta legen, melto az altal itilni. Né heiaba ſzol ſz:Pal imigyen, *Rom:* 13. Az ki ſzereti atyafiat az eges tőruent be tőltőtte.midőn azert ezec legyenec az ſzeretetnec chelekedeti,ezec felől meltan keſd ſzamot kerni az itilő ſzek előt. De ualaki kerdhetne: Nem uolte eleg kerdezkedni,hogy ha uolte ſzeretetet? Erre kőnyen felelhetni, mert hogy ha chac az ſzeretetrul uolna emlekezet,nem az chelekedetekrul,ſokan meg chalattac uolna, kic az ſzeretetben gondoltac uolna magokat leni,noha az irgalmaſſagnac chelekedetit nem gyakorlanac. Int azert Chriſtus vrunc, *Math:7.* hogy akor

iele-

ielenic bizoños iellel az szeretetnec na loc ualo lete, hoǵ ha azt, chelekedetekel ǵkorluá mutogatyac: mért meg uaǵó irua: Az ù chelekedetekböl meg esmeritec ůket. Es az io fa, ǵůmölchiböl esmertetic, miuel hoǵ bizoños iele az szeretetnec, az chelekedetnec mutogatasa.

Vtolsor, eǵedul chac az irgalmassag rol, es keǵelmessegröl emlekezic Christus vrunc, az utolso itileten (hoǵ nemelyeknec maǵarazatyat ide helheztessůc) mert miuel hogy senki menyorszagba nem megyen, hanem az ki ala szallot meńorsagbol, az szeretet hozta ala vrunkat meńegböl, ugyan azon szeretet, hogy minketis uissa uihessen hozza, szůkseg hoǵ utat mutogasson, es adgyon. Inkab az Istennec fia mért szallot ala menyegböl, hanem hogy az mi ęhezö lelkůnket, menyei kenyerrel taplal-

plalna, es azont ſzomiuhozot, az egi tudomannac folyo uizeuel be tőltene? Hozanc iůůe, hogy mezetelen lelkůnket, malaſtyanac menyegző ruhaiaual főlőltőztetne, melyről ſzolla ſz: Pal, *Rom*: 13. őltőzetec fől az vr Ieſus Chriſtusba. Hozanc iůt, hogy az tőmlőczbe meg kőtőzteteket az főtetsegnec hatalmabol ki uiñe. Szarandokon, es uendeg l atogatoul iůue hozanc, hogy ualakic be fogadnac, be uinne ůis dichőſegebe. El iůue hogy nagy betegſeginkből meg gyoǵetana: Azertis iůue, hoǵ el temettetnenc ů neki az kereſtſegbe, az mint ſzol ſz: Pal, *Rom*: 6. *Col*: 2. Ezeknec chelekedetiert, mert hogy ala ſzalla meńorſzagbol ez főldre, ſzůkſeg hogy vgyan azonokat chelekedgye, valaki ez főldről, meńbe akar fől menni: mert itt ſzůkſeg vetnůnc, az mit

aka

akarunc ot aratni. Ot (az mint ſzol Eſaias) *Eſa*: 49 nem fognac ehezni, ſem ſzomiuhozni az utan: mert ôruendezni keſzdûnc, midôn az û dichôſege meg ielenic. Ot ualami keptelenûl, nemtelenſegben be uettetet az dichôſegben nem âltôztetic. Ot uege leſzen az ſzarandokſagnac, az mint ſzol Baruch propheta, *Baruch* 3. O Iſrael, nagó az Iſtennec haza, es biredalmas lakohe le nagyſagos. Ot meg oldozza kôtelit es igaiat nyakadnac Sionnac leanyat. Ot, az ki minden betegſegûnket meg gyogétya, el tôrôl minden kôñûhullataſt ízemeinkrôl. Es ot az mint Eſaias ſzol: nyakra ueti az Iſten ôrôkce az halalt, kinec fęlelmet ki ûzuen ęlni, es orſagolni fognac ôrôkôn ôrôkce, *Eſa*: 25.

Maly dolgoc miuel hogy igy uañac kereſtyen emberhez illic, hogy az mit

hittel

hittel meg fog, chelekedetellis uegezze, hogy az minemű erdemeket fogadot az Istentul, el ueheſſe: mert az hit az mint ſzol ſz: lacab, chelekedet nekül, meg holt, nem eleuen, *Iac:* 2. Az irgalmaſſagnac penig chelekedeti két féle: nemelyec az teſtet, nemelyec az lelket illetic. Az irasbá az teſtiec felől, melyec az teſtet illetic ſzolloc: az lelkiec felől, ha én tulem nem lehet, mas io lelekre bizom.

Az teſti irgalmaſſagnac penig chelekedeti, két kőzőnſeggel: Az ehezőket taplalni: italt adni az ſzomiuhozoknac: mezeteleneket be fedni, es ruhazni: rabokat ki ualtani, auagy az tőmlőczbe meg latogatni: betegeket latogatni: vton iarokat hazba fogadni: halottakat temetni: melyeket rendel, az mint Iſté engedi, keues magarazattal elő hozoc, ſzep tanuſagokat az ſz: irasbol, győnő-

rű-

rüſeggel, es haſzonnal elő ſzamlaluan: ne reſteld oluaſni, es kőuetni, chac iduőſſegednec ſzolgalunc ezzel: mint magamnakis.

Az chezőknec ſzűkſeg eledelt adni.

NILVAN vagyon, hogy mihelen az ember ez uilagra ſzületic, főlőtte ſzűkſeges ű neki, hogy az minemű ęletet Iſtentul, es ſzűleitul vet, alkolmatos eledellel tarcha, es taplalya: melytul ualaki meg foſztatic, ſzűkſeg bagyat, es lankat teſtebe minden ereitül el ſzakaduan, oly ńomoruſagba eſni, hoǵ ha ſegetſegül neki hertelen né tamadnac, laſſan laſſan nehezſeges halalnac ſzokatlan modgyaual lelket ki kelleſſce teſtębül bochatni. Azert az kegyelmeſſe

ges Chriſtus, az egeſz emberi nemzetnec irgalmas attya, miuel hogy az vtolſo napon, azokrul az chelekedetec felől ielenti, hogy az embereket meg itelendő uolna, melyec irgalmaſſag chelekedetinec neueztetnec, attul keſdi el taneta-fat, mellyel akaria nekűnc aianlani, hogy ſzűkſeg ſegetſeggel lennűnc, legyűnkis az chezőkhőz. Midőn el iűuend az embernec ſia az ű fővſegebe, igy ſzol azoknac kic iob keze felől allanac. Iűietec el attyamnac aldoti, biriatoc az orſzagot, mely meg keſzettetet nektec, vilag keſzdeti elől: mert ęheztem, es ę telt attatoc ennekem. Ellenkedőkeppę ſzollani keſd, az kic bal kezre allandoc leſznec. Tauozzatoc el tűlem atkozta-tac az őrőc tűzre, mely keſzettetet az őrdőgnec, es angyalinac, mert ęheztem, es ennem nem attatoc. Ezen ioſzagnac

che-

chelekedetirȯl keſde el tanetaſat kere-
ſtelȯ Ianosis, mert midòn azt monta
uolna: hogy minden ſa, mely io ǵůmȯl
chȯt nem hozna, ki uagattatnec, es az
tůzre uettetnec: az ſeregec kérdec, mi-
nemů gyůmȯlchȯt kellene hoznioc,
hogy az ȯrȯc tůzre ne uetetnenec? fe-
leluen ſz: Ianos, azt mondǵa uala neki-
ec: az kinec kòntȯſe uaǵon, adgya à ki-
nec ninchen: es à kinec eledele uagyon
azont chelekedgye. Az eledeleknec a-
zert reſzeltetese, az ehezȯ attyankñai-
ual, fȯlȯtte parancholtatot, es aianlatta
tot minekůnc az Iſtentul, es ualakic azt
meg utalnac, nagy ueſzedelem hirdette
tet nekiec. Mely dolgot az meńei me-
ſter niluan ualo peldaual ſzemůnc elei-
be ada, midȯn amaz fȯlſeges hiſtoriat,
az kaſdag emberrȯl elȯnkbe hoza. Iǵis
beſzelli uala: Hoǵ eǵ neminemů ẽber-

nec ſokaſa uala, hogy naponkent bibor ban barſomban ôltôznec, es kaſdagon lakoznec, kinec aytaia elôt kuldos Lazar fekellyekcel rakua fektûſzic uala, ke uanuá chac az morzalekcal meg eleged ni, melyec aſztalarol le hullanac uala: melyeket midôn ſenki neki nem adna, az ebec kônyôrûluen rayta, ſebeit nyal lyac uala. Meg hala Lazar, es az angya loktul Abraham kebleben uitetec: Az kaſzdagis meg hala, es pokolban (hog az Euangeliom ſzerent ſzolyac) temet tetec: ki midôn az kegyetlenſeges kinokban ſzemeit fôl emelte uolna, lata Abrahamot, es û vele Lazart nagy bol dogſagban orſzaglani, es onnan fôl kialta: attyam Abraham kônyôrûly rayta m: kûld el kônyôrgoc Lazart, ki vy ianac utolſo reſzet az uizben martuan, nyeluemet, mely tiſtan el ſzarat vida-

me-

mecha, es kȯnyebeche: kinec Abraham felele: Fiam emlekezzel, hogy el uetted iouaidat ęltedbe, mint ſzinten Lazar, minden nyauallyakat, azert ů it nyugo dalomban, te az kinokban talaltatol. La tode effele peldaual mire akart Chriſtus vrunc tanetani? Az ki ĉheſseg miat ſzorongattatic uala, ſemi nem talaltatic, melyet keuanhatna abban az mindé iokcal beůſegeskedȯ dichȯſegben: De az ki beuelkedic uala, miuel hogy az ſzů kȯlkȯdȯnec ſegetſegul el henyele leñi, mordhatatlan nehez faydalmakcal kinoztatic.

Halyac ezt az kaſdagoc, az kic nem irgalmaſſoc, azza ſem akarnac leñi: hallyac hogy bůntetesec rendeltetnec nekiec, valakic ſegetſeggel maſnac nem akarnac talaltatni. Halyac hogy az ſzegeń hiueſſedic, az kaſdag nehezb bůn-

tetessel ugyan izzad. Gondolyanac azert az kaszdagsagert bůntete seket, ńu godalmat az szegenysegert, az barsonęrt langokat, kőńebůlest az mezetelensegert, hogy eppen maradgyon az męrőnec igaz ueszeie, es ne hassudgyon, annac az merőnec ů rendi. Valami merőuel mertec vgy mond, azonnal mêrnec nektekis. Azert tagadtatic az kaszdagtul minden irgalmassag meg, miuel hogy ů éluen, nem akart irgalmas leńi. Azert nem halgattatic meg az kőńőrgő kaszdag az kenban, mert az kőńőrgő szegent meg né halgatta ez főldőn.

Ki nem haborodgyec fől effele peldakcal, hogy irgalmassaggal legen az hozza iarulo, ehleggel meg sargult szegeńhez, hogy étellel ůtet meg kőnyebeche? Esaiasnac beszedeis mely főlőtte győńőrůseges, kit ne gerieszen effele

ke-

kegyesſegnec gyakorlaſara? *Eſa*: 58. Midőn az ehezőhőz io akaratodat ki terieſzted, es az meg ńomorgattatot lelket beűſeges eledellel be tőltendes, az ſőtetſegbe fől tamad az te uilagoſſagod: michoda uilagoſſagot ért ez helé? hanem az Iſteni malaſztnac uilagoſſagat? Ezec utan egy keueſſe: ſzegd meg kenyeredet, vgy mond, az éhezőnec: kőnőrgeni keſzdes, es az vr meg halgat tegedet: Dragalatos ǵűmőlche ez az irgalmaſſagnac, mely az io taplalo aiandekozonac, ſokcal tőbbel uagyon: Mert mi lehet ehez haſonlo nagyob io, mely azt chelekeſzi, hogy Iſten, az mi kőnyőrgesinket meg halgaſſa: Azert ember emlekezzel nem chac arrol mit adgy az ſzegennec, hanem mit leſzes uehendő abbol. Az kenyer melyet adcz, ſőld az, ſőldből ſőldbe, hogy tamogat

taſſec az fölд, hogy meg uidamettaſſec az fölд: Azt mondhatya azert az ſzegeń: laſſad hogy el ueuen az alamoſnat tůled, tőbbel neked ne legyec, hog ſem mint adhatnal. Mert ha ſenki nem uolna ki el uenne tůled, ez főldet ki né oſz togatnad, az menyet el ſem uenned: vtaly meg engemet, ha ſemit nem kérs attul ki engem, es teged teremptet: mert ha kerendő vagy, hogy engemet meg halgattal, magadnac haſznaltal, hogy meg halgattaſſal: Agy halat ů neki, hogy ilyen draga marhat, ala ualo arral engette meg uenned: olyat adcz, mely idő ſzerent el ueſz, olyat ueſz, mely őrőkce meg marad, melyből angyaloknac tarſaua leſzes, melyből ſoha ehſeget es ſzomiuſagot nem ſzenuedcz. Ez az, melyről nagy igazan ſzolla arańſzaiu ſzent Ianos, hogy az Iſten nem teremp-
tette

tette az kaſzdagokat az ſzegenyekért, hanem az ſzegeńeket, az kaſzdagokert, miuel hogy egyebkent gyůmölchtelenec, ſouanyoc, es haſzontalanoc, ha az ſzegénec nem lettec volna, *In opere inperfecto in Matheum hom:* 46.

Mert bizonyara ſenki nem lehet oly beůſegeſſen kaſzdag, hogy el ne ueſzthesſe, es ſzegeńſegbe ne meheſſen, mely gondolat ezis, minket az ehezőkhőz, kegyeſſeknec, es irgalmaſſoknac tanet lennůnc, mely az időknec forgaſſabol ſzokot tőrteńi, hogy mies ſzůkőlkődgyůnc, ugy annera, hogy hazankent ke ſzeretteſsůnc elédelt kereſnůnc. Añak okaert az mint ſzol azon Arańſzaiu ſz: Ianos, ha az Iſtennec parancholatyat nę nezed, auagy chac kőńőrůly magad al lapattyan, es fęly, hogy haſonloua ne legy. Meg ualtozic az ſzerenche, bi-

zonytalanoc az gondolatoknac uegsőrendi. Nehezen meñec fől az emberi boldogſagoknac teteire, nehezen, es hertelen ſzoktac le ſzallani. Ki gondolta uolna valaha, hogy amaz Beliſarius, Iuſtinianus chaſzarnac kegyelmeuel te kentetes, es fris, az kiralyi kaſdagſagoknac beůſegeben, nagyſagos meltoſagban, ſoc győzedelmekben, es őruendező pompa mutatasban leuen, az vtan eǵ el uetet kuthya haylekal meg elegeduen, az mint felőle ſokan irnac, az mellette el menőkhőz igy kialtana: Adgyatoc eǵ fillert az ſzegeny Beliſariuſnac? *Crinitus lib: 9. de honeſta diſciplina ca: 6. Idem confirmant Pontanus & Volateranus ex Greco Epigrammate.* Miuel hoǵ az nyomoruſagoknac elő iaroia az éhſeg, vgyan azon főlőtte fene, kemenymely az embereket, kic gyakorta ma-

go-

gokat fölötte szerencheseknec gondol-
lyac leñi, leg alab, es meltatlan, loc szük
segre kergeti, es uonya, melynec oly
ereie uagyon, hoġ az oktalan allatokis
az ů arnyekos kietlen barlangokbol,
melyekben lettenec, taplaltattanac, es
neueltettenec, eleteknec ueszteseuelis
varasokhoz gyakorta eledeleknec ke-
reseseęrt iüttenec, es azon helre, à hol
eczer ettenec, vralkoduan raytoc az
éhleg, uisza tertenec.

Oly neme azert ez, az irgalmassag
chelekedetinec, melyre az termesze-
tis tanetot minket (az penig io anyanc
mi nekůnc) hogy nem chac az embe-
reknec affêle szükségben leuöknec, az
embereket akarta hogy segetsegůl leġe
nec, hanem az vad sene allatokatis, min
den okossag nekůl valokat, föl szokta
költeni, es segetsegekre kisztetni. Azt
iria

iria eǵ Procopius neuő historicus, *lib.* 2. *de bello Gothorum in medio fere libri.* hogy ů neki ilyén chudalatos dolog a kadot szeme eleiben. Midőn eǵ lanos hadnagysaga allat, nehez hadi erő iůt volna Picenum mezeiere, fölőtte naǵ fęlelem, az mint meltois uala, foga el an nac az tartomannac lakosit. Az aszoń allatoc azert midőn hertelen futni kesz tec uolna, es nemelyec kezben akaduan szemtelentůl hurczoltatnanac, egy kőz zůlőc azomban szuluen, ruhakban az mint lehetet be takara, es ot hagyuan, ů maga sohult nem lattatec, auaǵ mesze földre el budosuan, auagy maskeppé el ueszuen. Az mezőn el hagyattatot siro gyermeket, eǵ nősten kechke meg erezuen, mely chac akcor éllet uala meg, hoza iarula keserůluć rayta, es teies tőmlőiet nyuta szopasra, soc ideigis szor-

ſzorgalmattos gondal meg tarta, hogy ualami eb, auagy oktalan allat ne artana neki: *Non diſsimile de Romulo & Remo initio hiſtoriarũ ſuarum Liuius: & de Cyro Iuſtinus, initio lib:* 1. Nem kichin fogyatkozas azert az ęhſeg, holot eñire fòl indethata az gyermeknec ńomo ruſaga, es éhſege az oktalan allatot, midőn az emberec az ů feleiec ellen, gyakorta ſzoktanac leǵen kegyetlenkedni, hogy az fene vadakatis fòllyůl lataſſa nac hagyni kegyetlenſegekcel, kic naǵ ſzeleſſeges ſzantofőldeket birnac, es eſtendőnkent ſzamtalan arataſt takarnac, mind az altal, az buzanac, es eǵeb eletre ualo dolgoknac dragaſagat ſzůntelen ohaytyac, es kęric, es az égnec, ſzantofőldeknec kegyeſſegekbòl engettetet beůſeget, vermeknec, es chů, rőknec talalmanyaual, el reytic, hama,

reb

rebbis az buzat meg hadjac penefzel, rodhadaſſal ueſzni, es az folyo uizben hañi, hogy ſem mint azt ki arulnac, es penzen el adnac. Ekeppen az boldogtalan nép ęhel meg ölętic, amazoc penig, kic oka ez nyomoruſagnac, es veſzedelemnec, pokolban örökce ualo kinokra rendeltetnec. Ezec ellen bizoña ra meltan tamad ſz: Iacab imez igekel: *Jac*: 5. Nosa moſtanaban kaſzdagoc, ſiriatoc ordetuan az ti ńomoruſagtokba, melyec reatoc kőuetkeznec, kaſzdagſagtoc meg rothattanac, ruhatoc, az molytul meg emeztettenec, arańatoc, es ezűſtötöc meg roſdaſult, es azoknac roſdaia bizonſagul leſzen ellenetec, es énni fogia teſteteket mint az tüz: haragot kencheſztetec magatoknac az vtolſo időkbe.

Igy történęc dolga amaz kaſzdag-

nac

nac, kiröl emlekezic vrunc ig̃ ſzoluan, *Luc*:12. Midön beůſeges hasznot adot uolna ö neki ſzanto földe, gondolkodec magaban: mit chelekedgyem, mert ninchen houa takariam arataſomnac beůſeges gyůmölchet: el bontom vgy mond, chůreimet, es meg nag̃obetom, es oda gyůtöm mindeneket, melyec ter mettenec, minden iouaimal, es igy ſzolloc lelkemnec: Lelkem eleg iouaid uan nac ſoc eſtendeig, eg̃el, igyal, uigan lakial: Ezeket ů uakmerön gondolya uala: de meueti lſten az embereknec tanachit, mert azt monda ů neki: Bolond ez eiel uiſza kęric az te lelkedet: azoc, melyeket keſzettettel kic leſznec? Igy vag̃on ugy mond Chriſtus vrunc dolga annac, ualaki maganac kenchez, es lſtenben né kaſzdag: mennel iob azert kenchet gyůtęni maganac meńben, bo-

lot

lot ſem az roſda, ſem moly el né ront-
tya, holot az lopoc ki nem aſsac, el ſem
lopiac. Holot az el mulando iokert ő-
rökce ualoc, ez főldiekert menyeiec, az
emberiekiert Iſteneſſec adatnac.

Bizonyara penig irgalmaſſagnac at-
tya Iſtene, azokhoz, kic az ńomorulta-
kon kőńőrűlnec, męg ez uilagonis beű-
ſeges kezet ki ſzokta nyutani, azoknac
mezeieket beűſeges aiandekokcal meg
alduan, azokat kő eſsőtul, rogyatul, es
minden égi haborutul meg oltazmaz-
uan: Es igy leſzen, hogy midőn buzaio
kat, es eledeleket az ſzegeńeknec oſzt-
uan, meg fogatkoztaknac itiltetnec len
ni, annal inkab ſzaporodgyanac, es
kaſzdagbakka neuekedgyenee.

Tanuſagul peldais adatic amaz Sa-
raptabeli őſzuegy, ki midőn Illyes pro-
phetanac hamuban ſűlt pogachat che-
nalt

nalt uolna az eǵ marokni liſtböl, mely valami uederbe uala, 3 *Reg*: 17. vgy an nera meg ſzaporodec az keues liſtechke, hogy ſem az aſzony ů maga, ſem az olay, mely igen keues uala nala, ſoc ide ig meg nem fogyatkozec. Hoñan niluan eſzůnkbe uehettyůc, ez uilagi idő ſzerent ualo dolgokat, es ioſzagokat, meñel beůſegesben io gyakorlasba ki oſztogattyuc, añal laſſabban fogyni: es hogy valaki az vrnac neueben eǵ falat kenyeret ád, meg ne chalattaſſec erdemeben, mert az Iſten uiſza meg aiande koza, beůſegeſſen penig, az hiů embereknec alamoznaiat. Mely dolgot ſz: Pal niluan taneta igy iruan, 2 *Cor*: 9. Az ki ſzůkőn uęt, ſzůkőnis arat: Viſzontac, az ki beůſegeſſen, es telyeſſen uęt iot chelekeduen, beůſegeſſen fog aratni. Mert az Iſten az, á ki magot ád,

az uetőnec: ůis egyedůl az, ki eledelt ád az euőknec.

De uadnac oly fől fordult erzekenseggel ualo emberec, fölőtteis szanako dasra meltoc, kic chac azokcal gondollyac, hogy iot kellessec chelekedniec, az kic halaadassal lehetnec, talam amaz pogań Plautusnac beszedet kőuetuen, ki azt monta, hogy gonos erdemet keres, valaki az szegennec adakozic, hoǵ egyec: mert az mit ád, azis el uesz, es az szegennec életet hallastuan, neueli ńomorusagat. De ezec ellen meltan uetekedic Lactantius, *Lact: lib: 6. de uero cultu: cap:* 11. Es iob uolna ezeknec elő hozni peldaul Phocylidest, vǵan azon pogań uallasnac neuelő tanetőiat, ki az ů talalmańirol ualo irasaban soc beszed del parancholya, hogy az szůkőlkődőt segeteni kellessec, azt se chelekedgyůc,

gyűc, hogy ha eczer hozanc itűt, maſzo
ris uiſza ne terien. Mert az eſſetec, es al
hatatlanſagoc kőzőnſegeſec vő mond,
forgo chiga ez élet, es alhatatlan bol-
dogſag: vtannais ueti, hogy az Iſten a-
zert atta legyen az kaſdagſagot mi ne-
kűnc, hogy azokat az ſzegenyeknec ki
oſztananc. Mert te ugy mond, ki az eh
ſeget ſetalaſſal akarod gerieſzteni, es
azt kűlőmbſele eledelekcel ingerleni,
midőn malnac az ęhſeg, mind eledele, es
fű-ſzer-ſzama: honnan uettel enni alkol-
matoſſagot? Bizonara hanem ha hala
adatlan, es feledeken akars lenni, de min
deneket ſzűkſeg uallanod, hoő az Iſten
nec beűſeges kezeinec engedelmebűl
uetted. Rettenchen azert tegedet amaz
főſueny embernec ki mulaſa, ki, midőn
az varaſt nehez ęhſeg, es dragaſag no-
morgatna, es ſzoritana, az ſzegenyeket,

egereknec neuezi,es hiűia uala, es hog chac az buza emeſztesre ſzűlettettenec, es az kőſſeg karara lettenec volna. Be rekeſztuen azert űket ualami chűrbe, tűzzel meg egete. De Iſteni itilettel az egerec űtet ſzűntelen kőuetec, vg añera,hogy meg az toronybanis,melyben futot uala (ugan ezen chelekedettűl) egerec tornyanakis neuezic,meg nem menekednéc,meg az egerektul meg né emeztetnec.

Ne legyen azert nehez,ſzemedet uetni az ehezőre,kinec chac tekentetijs tegedet irgalmaſſagra indethat. Teſtenec tagai ugan le hullanac,ſzaua uekon, es fől haborodot,vgy añera,hog chac aleg halvac,ſzemei be eſtenec,nag mel ſegre, mint ha el temettettenec, sarga orczaia, es ſzaia, chontai bőreuel aleg fedeztetuen reſzketnec, haſa az belső

re

reſzeknec apadaſatul fazic, teſtenec minden reſzei el lankattanac, az chonto kon aleg függenec, es tartatnac. Keſerues, es minden nomoruſagoknac leg nagyobia az éhſeg, melynec ſzükſegeuel, ſokan még az emberec huſatol, es az anyac gyermekkeknec eteletul magokat meg né tartoztathattac. *Iosephus de bello Iudai: lib: 7. cap: 8.*

Szükſeges bizonara amaz kőzönſeges mondaſtis igaznac tartanunc, hogy az meg éhezet kóſſeg ſemmit nem tud ſelni. Nyomoruſagos, keſerues halalnac rendi az éhſeg: mert az tűz, viz, meny kő ütes, keleueny halal, vadak fogainac, iſzonu fene ſzaggataſoc, rőuid időn az életet emberbül ki kergetic, es az ſzenuedő, meg halo embernec faydalma, ſoc ideig nem vonyodic. De az éhſeg, ſzüntelen, naponkentualo nyo-

morusag, lassan, kesedelmessen meg emeszti az termeszet neduesseget, az bele öntöt melegseget el oltya, az testnec ereiet meg lankasztya, es kőuerkezendőkeppen embernec eletét el ragadg̊a.

Nemis kel szenuednůnc, hog̊ az szegeny, ez utolso nyomorusagra iusson az éhseg miat, hanem hamarsaggal, es gyorsan segetsegůl kel leñůnc, az mint szorgalmasztat bennůnc az Bőlch: *Eccl:* 4. Az ehező lelket haboruual ne illessed, es hoszu ideig ne hallassad aiandekodat, az szůkőlködőtul, mert az vig osztogatot szereti az Isté, az mint szolla az Apostol 2 *Cor:* 9 Masuttis az Bőlch niluan szolla, *Prouer:* 22. valaki haylando az irgalmassagra, meg aldatic. Emlekezzůnc meg iduőzetőnknec peldaiarol, ki midőn az pustabá, soc seregec ůtet keseruen, erkezet uolna, la-

ta,

ta, hogy eledelec el fogyot, es mindǵa-
rast nem uara, hogy keriec, hanem sza-
bad akarattya szerent, midőn męg ama
zoc szenuednenec, *Math*: 15. Szanako-
dom vgy monda ez sokasagon, mert i-
me harom napia hogy uelem uañac, es
ninchen miuel magokot taplalni, ęhen
penig nem akarom el bochatni ůket,
hogy az uton meg ne fogyatkozzanac
ereiekbe. Es azert halladec nekůl kőńő
růle mint ember, es segetsegůl lęn herte
len, mint Isten: mert hęt kenyeret fől
veuen, es kęt hallachkat, paranchola ta
netuanyinac, hogy le ůltetnec ůket: Ez
meg leuen, amaz kisded kenyerec, es
halac, annera meg neuekedenec, hogy
az mint oluassuc az Euangelistaknal
negy ezer ember, aszonyoc es gyerme-
kec kiuůl, meg elegednenec, es añac fő-
lőtte, hét kosaroc telyessen maradna-

nac, az morſalekokbol, es tőreſekből. Szinten ez à dolog, melyről oda föl em lekezem, es Theophilactus, ſoc ſz: atyakis eſzekbe uettenec: *In 6 Ioan:* Annakokaert Chriſtus vrunc midőn az ehező ſereget taplala, ezel à chuda tetellel ęle, hogy az keues eledelt meg ſzaporetana, aztis akarna, hogy ſoc maradekoc ſzedettetnenec vtañoc, hogy meg értenenc, mely nagy ereie legyen az alamoznanac, es az ioſzagoknac maſſal ualo kőzleſenec, mely azt chelekeſzi, hoģ midőn az ſzűkölködőknec ſegetſeggel uagyunc, az el oſztatot dolgoc neuekedgyenec: mint uiſzontac az el reytet, es egymaſra gyűtőt marhac, el rothadnac. De minket ſzűntelen nagyobban uģan azon beű oſztaſra indechon amaz regi Cyrillus Doctornac iraſa, ki ez Chriſtus chudatetelet, mélcb

ęrtelemel magyaraza. Azert lén vgy mód Christus vrunktul ez az meg iza poretas az kenyer osztasba, hogy niluá es bizońossan lenne, az mi attyankfiaihoz ualo szeretetünknec chelekedeti, melyet ez életbe miuelünc, hoǵ az mas uilagon betüseges aiandekokat lennenc Istentul veendőc, *Lib*: 3. *cap*: 18. *in Ioa*.

De ha az sz: irast iol meg tekentyuc számtalan peldakat talalunc az szentec mint chelekettenec, es effele adakozast, es taplalast ün kősztőc mint ǵakorlottac. Am Dauidrol oluassuc, *lib*: 1. *Reg*: *cap*: 21. Iůue penig Dauid Nobeba Achimelech paphoz, es monda néki, adǵ uagy őt kenyeret en nekem, auaǵ à menit talalandas. Ada penig ů neki az pap meg szenteltetet kenyeret. Midőn touabba az vrnac prophetait őldőzne lezabel, Abdias el reyte szaz ferfiuig az

vr prophetai kőzzůl, őtuenenkent az ballangokba, es keńertel vizel taplala üket, 3 *Reg:* 18. Az angyalis Illyes prophetat fől kòltuen pogachaual, es pohar vizel kinala, monduan egyel, mert nagy meſze hoſzu nehez ut kőuetkezic read, 3 *Reg:* 19. Nagy ęhſeg vala penig ez főldőn, es egy neminemű ferfiu Baalſalisabol iůuen, az első zendůlt gyümölcheből kenyereket hoz uala az Iſté emberenec, es huſz arpa kenyereket, es vy buzat taſſolyaba: monda penig az vr prophetaia, ád ez nepnec, mert ezt mõdgya az vr: enni fognac, es meg marad tůlőc az keńerbe, 4 *Reg:* 4. Meni lehet ez hogy ſzaz ferfiu eleibe adhaſsá 4 *Reg:* 4. de meg marada beñe. Az vy tőruenyben penig midőn be meñe vrunc Leuinec hazaban, ſoc niluan ualo bůnősőc, es publicanuſoc telepednec

uala

uala le az aſtalhoz leſuſſal, et tanetua-
nyiual, *Marc*: 2. Mindńazian kic Mytile
na ſzigetbe betegeſec valanac, iarulnac
uala ſz: Palhoz es meg gyogyuluan az
haiokra hordnac uala, ualami ſzukſe-
ges uolna taplalaſokra *Acto*r: 28.

Es bizońara valaki haylando az ir-
galmaſſagra meg aldatic, mert az ũ ke
nyeribol adot az ſzegeńnec, *Prouer*: 22.
Azert illic hogy tiſtelyuc az urat min-
den ioſzagunkbol, es minden gyũmol-
chũnknec elsõiből, *Prouer*: 3. Es mi-
dõn vendegſeget ſzerzũnc, ſze-
geńeket, vakokat, ſantakat hiũ-
itũnc hazũnkhoz, es ketſeg
nelkũl boldogoc le-
ſzũnc, *Luc*: 14.

AZ

Az irgalmassagnac masodic chelekedete.

Az szomiuhozoknac szůkseg italt adnunc.

VGY gondolom hogy elegge meg tanulhattyac az kerestyenec, mint szabiac magokat az ehezőkhöz, ez fölyůl valo intesemböl, de vgyan azon io igyekezettel szůkseg ů nekiec az szomiuhozoknakis gondgyokat fől ueñiec, miuel hoǵ az mi termeszetünknec ǵar lo volta, nem keuesbe szůkőlkődic ital, mint eledel nekůl, mert az mint oluassuc, kiualtkeppen harom dologgal tartatic meg az eleuen allatoknac ęletec, etellel, itallal, es lelekcel: melyeknec ketteiről emlekezué Salomon, azt mondgya, hogy keszdete az emberi életnec, kenyer es viz: Az Istennec io uolta

eg yeb

egyeb aiandeki mutatasanac, bizonyos ielet az emberi nemzethez, az kőzönse ges termeszetünknec terempteſebe, az mi aliapatunkat meg tekentuen, ſzomiuſagunknac meg oltaſara, az uizet kőzőnſegeſnec hatta, az melſeges tengerrel azt akarta hogy az föld kőrńül vetetteſſec, es moſſattaſſec, es annac reſzeit ſzep folyo uizekcel, mint az teſtet ſzep el rendelt erekcel, meg aſztatta, vgy hogy ne legyen chuda ha az regiec kőzzül nemelyec, kic mindeneket az neduеſſegbül montanac leñi, az Oceanus tengert, minden attyanac neueztec legyen.

Es bizońara az heüſegnec ereie mindeneket meg őlne, ha az nyari melegſeget, az ęgi ualtozaſoknac fordulaſat, kegesb, es gyengeb időc, elől nem ueñec, melyel, midőn ſzep ǵenge eſsőc fölyül

le

le hulanac, az fȯld meg gyengůl, az mezȯc vidamkodnac, az uetemeńec zȯldȯlnec, az meg ſzarat forras kutaknac folyaſoc meg adatnac, es az neduesſegnec el reytet eltetȯ miuoltaual, mindenec meg vyiulnac: Mely Iſteni irgalmaſſag oly igen meſze ki teriedet, hoǵ az mint Chriſtus vrunc ſzol az Euangeliumban, eſsȯiet bochaſſa az iokra, es gonoſzokra, *Math*: 5.

Es nem chac az ȯrȯkce, valo termeſzetnec chelekedetiuel ueſzi el ſzůkſeginket, melyec az ſzůntelen ualo ǵakor lasbul kichin chelekedetnec lattatnac, hanem egyeb dolgoknac rendi ellen, chudakat chelekeduen, gyakorlatoſſag gal az ſzomiuhozoknac ſegetſegůl talalkozot. Igen regi Agarnac az Eegiptombeli ſzolgalonac peldaia, ki Abrahamnac ſzůle Iſmaelet: Ez midȯn A-

bra-

brahamtul el bochattatot uolna, es az kietlen puſtaba budoſnec, ôlcben hordozuan Iſmaelt kiſded ġermeket, es az viz, melyet hozot uala magaual az tôm lôbe el fogot uolna, nemis uolna hoñan meretheine, az ſzomiuſagnac heûſegetul ugyan el bagyaduan, *Gen*: 21. az ġermeket egy fa ala uete, el tauozuan tule, hogy halalat ne latna, es nagy kialtaſſal orderaſſal ſzauat fôl emelué ſirnya kezde. Meg halla Iſten az ſzolgalonac ſzauat, es angyalat bochatuan, ki ûtet uiga ſtalna, egy uiz es kutat mutata nem meſze tûle, melybôl meretuen tômlôiet meg tôlte, es maga gyermeke ſzomiuſagatis meg olta.

Nem de fôlſeges ieleit talalyukce az Iſtennec effele ioſzagos cheleked etinec mutataſaban, melyekcel uolt az Sido nephez, midôn Aegiptombol ki iûnez-

uenec: Altal iüuen az ueres tengeren, midőn harom nap az nagy kemeny puſtakban iartanac uolna, es chac kilded folyaſat ſem talalnac ualami uiznec: az utan talalanac, melyeket hogy meg koſtolanac, keſerűc ualanac, es azert azt az helt Mara az, keſerűnec neuezec, *Exod*: 15. El lankaduan azert mind az útnac nehezſegetul, es ſzomiuſagtul, midőn nem uolna mit innyoc, kőnörge Moiſes az Iſteñec, kinec midőn ualami fat mutatot uolna az uizekbe marta, es mindgyaraſt edeſſe ualanac italra kedueſſekke. Vgyan azon uton midőn Raphidisben taborban ſzallottanac uolna, *Exod*: 17. Az Iſrael nepe, miuel hogy igen ſzükőn uolna kőſztőc az uiz, Moiſes ellen tamaduan fölötte kialtanac, meg űruen azert Moiſes az kő ſziklat, az mint parancholta uala Iſten ű neki,

az

az kő ſziklac, az mint Dauid enekli, *Pſal*:114. nagy tokka lenec, es az kòuec kut uizeknec feieue, uǵ hogy midőn ki folynanac, ugyan aradni teczenenec.

Az Biraknac ideiebe, *Iud*:15. midòn Samſon az ů ellenſegit meg ǵőzte uolna, es ſzomiuſag miat uǵan meg epedne, kőńòrge az Iſtennec, hogy ſegetſeg gel leñe, aztis mondgyac, hogy az Iſten egy zab fogat ki nituan az ſzamar al chontyanac, melyel diadalmat uet uala, le ueruen az ellenſeget beůſeges vizec folyanac ki onnan, melyből midőn iuot uolna, uidamſagot uen, es ereie meg tęre. Ez peldac az ô tőruenybůl valoc: de az Euangeliomi időbeliekrůl mit ſzolhatunc? nemde az ſzomiuhozokhoz nem talalunke, az Iſten irgal maſſaganac bizońos emlekezetit? Leg első chudatetele, melyet Chriſtus vrũe

ez fôldòn mõdatic, hoǵ chelekedet né effele leñe: meg tiſtelte uala maga ſzeme lyeuel Cana Galileaba az menyegzòt, *Ioan:* 2. holot midôn eſzebe uette uolna ſz: anya, ki ůis ot uala, hogy el fogiot uolna boroc, uǵá ebben keǵeſſeget meg mutata, ſz: Fiahoz téruen, boroc nin-chen, azt monda: Akcoron vrunc mi-dôn ſz: anyaual beſzellet uolna, paran-chola, hogy vedreket tòltenenec meg uizel, es hogy az utan innanac belôle: melyet hoǵ meg koſtolanac, niluan ér-tec, es tapaſtaltac, hogy az uiz, borra ualtozot uolna. De az kôuetkezendô idôkbenis ſoc chudakat oluaſsũc, hoǵ az Iſten chelekedet, meńegbôl az ſzom iuhozo embereknec ſegetſegůl leué, kic az melegseg miat ugyan el ſzaradnac uala: Antoninu Chaſzar èletebe iǵ ol uaſſuc, hogy az pogańoc regenté, kiket

Qua-

Quadusoknac hittanac, midőn az Romabelieket, nag̓ szoros helre rekesztettec uolna, es uelec né akarnanac meg ùtkőzni, miuel hog̓ fölőtte szaraz helre szoritottac, es ńomtac uolna ùket, remelic uala, hog̓ az melegseg, es szomiusag miat, rôuid időn el uesznenec. *De hac historia Eusebius hist: Eccle: li: 5. c. 5. Tertul: in Apol: c. 5. Et literas refert Iustinus martyr in fine Apolog 2.* Hirre adac az haduiselő feiedelemnec, hogy azoc, kiket kerestyeneknec hinac, semi ne lehessen oly dolog, melyet Istentul meg nem ńerhetnenec, miuel hogy ùk azt fölőtte tistelnec. Es azert nem az hitető őrdőngős Arnuphist Aegiptóbeli iůuendő mondot, hané az kerestyeni seregből, nemely Melitabeli uitezec kőzůl kére, hog̓ ů érette, es az őueiert, kic igé szomiuhoznac uala, az Istenhez

kőńőrőgnenec: Mely dolgot minec utanna amazoc meg chelekettenec uolna, mindgyarast az ellenseget meny kő ůte meg, az Romaiac penig szep essőuel gyöńőrkőttettenec. Chudalkozuã azert ezen Antoninus, kőzőnseges parancholattal az kerestyeneket fől maga stala, es azoknac eǵes feregeket, meńkő hanyonac neueze. Egy Dion neuů historicus aztis beszelli, hoǵ midőn az essö esnec, az Romaiac fől neznec uala az égre, es szaiokat fól nituan vǵ isnac vala: es az vtan sisakokat, es paysokat le vetuen, mind magoknac, es louaknac beůseges italt szerzenec: sokan az ůtkő zetbe meg sebesůluen, az minemů uęr ellensegeknec sisakokba esic, es foly uala, egyůt az vizel, naǵ őrőmel iszac uala: Nagy reszre penig az Romaiac foglalatossac leuen az italba, chac né meg

gő-

gőzettenec, hané kőńőrőgué az kereſt yenec nag zapor eſső, es meń kőuec az ellenſegre huluan, meg menekedenec.

Chudalatos dolog uala ez lataſra, melyben tűz, es viz hullana az égből, es nemelyec elneńec, innanac, nemellyec ſzomiuhoznanac, es el ueſznenec: vgy hogy az Romabelieket az tűz ſemire meg ne bantana, ,az pogańokatis az eſső nem illetne: kic kőzzül ſoká az Romabeliekhezis futuan, mint hog nekic az tűz artalmas uala, az viz ſzabad ſagokra talalkozec· Mely dologbol, es chelekedetből, az ű eleieknec ſzokaſoc ellen, Antoninus ńolczadic haduiſelő hadnagynac, es vezernec neueztetec.

Haſſonlo dolgot talalunc ez vyionnan ualo hiſtoricuſoknalis: Vrban papa ideieben, az Hieruſalemre fől uetetet haduiſelesbe, holot ilyen peldarul emle

keznec. Midőn annac az tartomańnac mondhatatlan nagy heůſegeben ſzaraz ſagos ſzomiual az eges kereſtyeni had ńomorgattatnec, uǵ hogy, nem chac az ǵőzedelem, de ęletec felölis ketſegben eſnenec, Godefriduſt, igy mondgyac hogy kőńőrőge az Iſtenhez: Keǵes attya, ki az puſtaba győnyőrüſeges harmatot hintettel, es az halando emberek nec oly aiandekot attal, hogy az kemeń kőből beůſeges uizeket veñenec, uǵan azon irgalmaſſagodnac peldaiat meltoztaſſal mi hozankis meg mutatni, es ez nagy ſzarazſagban, melyet iol lacz, midőn Iſteni tiſteletednec ſzaporodaſaert hadakozunc, ueghetetlen irgalmaſſagodnac ereiet mi uelůnc eſmerteſd meg: Es noha ſokcal alab erdemlyůc azt az mi ſzentſeges attyainknal, mind az altal malaſtodnac beůſegeuel, mindé

mi

mi uetkeinc, es bűnünc fölötteb meg gőzettetnec. Aleg uegezee el Godefridus kőnyörgő imadſagat, zőrgeni keſz de az ęg es fölötte nagy meny dörges leuen, nagy uigaſagos őrőm foga el az kereſtyéſereget. Akcor keſde az leuegő ęgnec közep reſze, melyben az philoſophuſoc módgac hogy neuckednec azeſsőc, be fedeztetec fölyhőkcel, es nem ſoc idő mulua, oly beűſeges uizec keſdenec folni, es az ſzomiuhozo fő'det aſztatni, hogy telyes folyo kutakat lattat nanac az ęgből ki forrani. Ot lattad uolna, az uizeknec beűſegeben meg mond hatatlan őrőmőket az vitezeknec, nemelyec haiokat, es orczaiokat tő rőlic, nemelyec ſemi ueget az italban né talalnac, nemelyec ſiſakokbá uizet fognac, ſokan közönſeges edeńeket, ſzükſeg tauoztataſert meg töltnec uala. *Paulus*

lus Æmilius in histor: Gallica lib: 4. ad calcem.

Meg mutatta azert az vr Isté, mind az termeszet, tòrueń, es az Euangeliomi időkben, fòlseges irgalmassagat az szomiuhozokhoz: Vǵ hogy, senkinec ketseget ne hozon, affele chelekedet, ů sz: főlsegenel, melynec ů magá szamtalan, es főlőtte chudalatos peldaitis mutatta, hogy kedues, es kellemetes né uolna, hogy ha mi nalunkis ǵakorlasba leszen: azt penig niluan mutogatyac az mi iduőzetőnknec beszedi: Valaki italt adand egynec ez kisdedec kőzzůl, egy pohar uizet, chac az tanetuannac neueben: bizoń mondom nektec, bęret el nem ueszti. Ez leszen penig első erdeme, melyet masut ielente: Ime az ti bęretec beůseges meńorszagban. Ezen emberseges io chelekedetet mutata Rebec-

beccais Abraham ſzolgaiahoz, az mint oluaſſuc, *Gen*: 24. mert midőn az ů vratul az à ſzolga Meſopotaniaban kůl dettetet uolna, hogy oňan ſianac Iſaaknac hazaſtarſot kérne, es Charran varashoz iutot uolna, az varas kapuianal meg aluan, holot kut fő, vizel telyes ua la, mondgyac hogy Rebecca oda mene hogy hazi ſzůkſegere vizet meretene: kitůl midőn amaz kiuanta uolna, hoǵ engedne vedreből inya: felele: Igyal, sőt teueidetis meg itatom. Mely chele lekedettel, vgy mint kegyes, es dolgos ſzůznec bizoňos ieleuel, es bizoňſagaual, az à ſzůz el ualaſztatec, hoǵ amaz ſzentſeges Iſaac patriarchanac kőuetkezendő hazastarſa lenne.

De ki talaltathatic oly ſzegeň, ki, midőn az vr itiletre el iůuend, ez chelekedetnec el mulataſaert, magat meg ment

hesse? Auagy talam azt kesded módani, hogy azert henyelled el, miuel hoǵ añac ǵakorlassara, igé ritkan lattassunc okot talalni? Bizoñara az mint im né regenis ez irasbá meg ielentem, az mindenhato isten az vizet, vgy mint eǵet az éltető allatoc kőzűl, melyekből vaǵon ez uilag, kőzőnsegessen mindeñec eleibe atta, es añac nagy beűseget oszto gatta, az teremptet allatoknac: mind az altal tőrtenhetic, hoǵ az helnec kopali, es szaraz haszontalansagaert, ualahol az uiznec nagy szűksege talaltassec, mely dolog midőn tőrtenic, azoknac kegyessegehez illic, az szűkőlkődőket meg kőnyebeteni, az kiknec szűksegec ninchen. Főkeppen penig az főldes vrakhoz, keretet, mező varasoc vraihoz tartozic, arra gondot uiselni, hogy az szomszed ki folio kut seiekből, az la-

ko-

kosoknac alkolmatossagokra, kőzelb hozac az uizeket. Mely szorgalmatossagban ki ne chudalya az Romabelieknec mel. osagos chelekedeteke? meni me szerül, hańfelr helekről, uagy főld alat valo folyas altal, auagy bolt haytas, cheueknec mestersegeuel, szamtalan kő ra kasokcal nag̓ kőltseggel, hogy az uiz be folna az uarasban, chuda mesterseggel chelekettec, es el uegeztec? Hog̓ ha ük hiú dichősegért, neueknec tisteletiert azt chelekettec, meñel meltab, hog̓ az kereityen feiedelmec, allattoc valoknac vidamsagokra azt chelekedgyec? azokban főkeppen az varasokban, mel lyektűl az kut vizec tauul vannac, vgy hogy nagy munkaual, es hoszu vttal kellessec, mind ferfiaknac, es aszony allatoknac, az vizet hazokhoz hozni, es vinni.

Vg̓an

Vǵan ezen ital o sztogatasanac chelekedetire nemely gono z idöknec folyasais okot adhat, midön nemely varasban, uaǵ az ęgnec nagy melegsege, az folio uizeket el szarastya, auagy az ellensegnec ereie, az varast körńul ueuen, az be folio uizeket meg tiltya, es el ueszti: az mint Holofernes chelekedec Bethuliaba, ki paranchola, hogy az uizec chatornait el uagdalnac, melyeken az kut főbůl, uiz foly uala az varasba. Ezē tanachal ęlenec az Gothusokis, midőn Romat meg sallottac volna, az uaras kőrńůl, soc uizel folio szerszamokat föl fordetanac, *Procopius de bello Gothorum.* Essele nyomorusagba azert, melyben neha chac egy pohar uizis naǵ árron oluassuc hogy adatot, kichoda nem itilye naǵ igalmas chelekedetnec lenni, ha az szůkölkődöuel reszeltesse?

De

De bortis keuan neha az termeszet-
nec szůsege, uagy az ů erőtlensegeęrt,
auaǵ ualami betegsegnec ů rendi, mely
kůlőmben el nem ůzethessec, hané bor
altal, mely akadekokért, es egyeb soǵat
kozasokert, melyec tőrtenhetnec, ki
nem lattya, mit kellessec azoknac chele
kednicc, kiknec naǵ szeles szőlőiec ua-
ǵon, kiknec sotus prőssec, né chac szůk-
segekre, hanem győńőrůsegreis beuel
kednec, kiknec beůseges pinczeiec talal-
tatnac, azokis hordokcal telyessec, e-
zer fęle boroknac kůlőmbsegeuel fől
ekessettettec? Es ualamint az ételrůl
szollanc, mely az szegenyekcel reszelte
tic, hogy azoc (vǵ rendeluen az Isten-
nec kegyelmessege) kic beů kezőc az
szegeńekhez neuekedgyenec, igy azo-
kis, kic az szomiuhozoknac, szőleiec ǵů
mőlchit osztogatyac, ketsegnekůl, męg

itt ez uilagonis az Isten uǵan azon gyů mölchöket, iobban es fölötte, meltoztatic meg szaporetani, es beueteni. Christus vrunknac azert, ki tegedet az sz: kerest uiz altal, az ańaszentegyhaznac kebelebe be fogadot, iduösseges ęletre uisza hozot, kinec irgalmassagos oldalabol, dragalatos uereuel, vizis, mely altal bůneink, el mosatnanac, ki folya, eǵ ital vizel né leszesze halaado? *Mat*: 25. *Ioan*: 7. Ha tůled az kerestfarul heůseges szomiusaganac köńebseget keuańa, nem annale? ů mondgya penig, az mit egyel ez én kisdedemel chelekettetec, velem miueltetec: az kiszomiuhozic, iůiön hozam, es igyec: mért leszůnc azert illyen halaadatlanoc, hogy ù neki szegeńibe segetsegůnket kéruen, ez föl di uiznec neminemů reszet meg tagadgyuc? mi lehet Istentelemb dolog, mint

mi-

mikor ez ſomiuhozo ſzegeń, kapud e-
lőt fekſzic, kialt, ſzauat emeli, te azom-
bã uetet aſtalodnal az étec kőzőt dą-ſ-
kaual, eǵes italal hadat tamas, maſt erőt
tetuẽ telyes italra, es dobzodaſra, uende
gidet haſonlo italra kőſzőñeſel, izolga-
lattod, lelked aianlaſaual ingerluẽ, es re
ſzegſegnec, tiſtatalanſagnac, es minden
gonos faytalã anyanac engeduen: mint
ha chac magadnac, es haſadnac ſzũlettel
uolna ez uilagra, es nem eǵebeknec, ki-
ket az Iſten parancholatya altal tarto-
zol taplalni. Oltalmaſd azert magadat
es ſęly, hogy egyetembe ualaha amaz
kaſdaggal ne keuanyad, hoǵ uyiokat az
uiz-be bochatuan, azoc az ſzegeńec kik
tűl az egy italt meg tagattad, ńelueder
kőńebechec, kinec peldaiabul iduőſege
dre uiſely gődot, es magattul inkab ua-
lami reſt uoń meg az italbol, hoǵ eǵe-
bec ſzomiuſagokra gondot uiſelh es.

Lassad fölötteis gondod leǵen arra, hoǵ amaz szozatal itilet napiá meg ne rongaltással, melyeknel semi keseruesb nem lehet: szomiuhoztam, es iñom nem attatoc. Tauozal el tůlem az ör öc tůz re, mely keszettetet az ördögnec, es an ǵalinac. Hogy ha magadat az irgalmas sag chelekedetire resten nē mutatod, es az szōiuhozo embernec italt igyekezel adni, az Isten malastya olyan leszen ben ned, mint az uizel meg hintet kert: es an nera, hogy tenen magadbol, el aluuan beñed mindenemtů bůntetesre ualo tů zeknec langai beůseges kut fö keld ta madni, es fakadni, szüntelen föl soruan az ör öc életre, *Ioan: 4.*

Harmadic testi irgalmassag-nac ioszagos chelekedete.

Szůkseg az mezeteleneket meg ru-hazni.

MIND

MIND ez ſoc ſzamtalá ioknac beů-
ſegeben, melyec az égen, fôldôn,
es tengeren tartatnac, es az Iſtennec ke-
gyelmeſſegebůl mi nekůnc engettette-
nec, igen chudalatos dolog, hogy meg
nem ſzůńec lenni, hanem neha talaltat-
nac oly Iſtentelen, hamis, ſemire kellô,
mindē dolgoknac uisgaloi, es itelôi, kic
panaſzolkodǵanac, hoǵ mi nekůnc em
bereknec, minden eǵeb allatoknac, leg
gonosban tôrtent uolna dolgūc, *Lege
Plinium li: 7. hi: initio ſtatim in proœmio.*
Mert vǵ mōdnac az egyeb oktalan al
latoknac teſteket, tulaydō ruhazatyok-
kal fedezte be az termeſzet, vgy hogy,
minden màs ſegetſege kiuůl, elegge, ma-
goc altal el ſzenuedheſſec az ęgnec
mindē ereiet, es ellenzeſet: nemelyeket
kemeń bôrrel, es háttal meg erôſſetet,
nemelyeket ǵapiunac ſzôreuel, nemel-

lyeket hay ſzaloknac ſzűtőſegeuel, ne melyekét chigabiga hazzal, tőuiskes kőntőſſel, egmaſon ſekűuő, magokő ui ſelő ſindelezeſt kőuető haylekal: az ma daraknac ualtozando, es kűlőmbſęle, ſzamtalan tollakat adot ruhazatul, sőt még az fakatis, kilső heyial, nemelyeket kettőſſel, az hidegtűl, es melegtűl ol talmaza, chac az ębert mezetelentűl hatta, es ki uetette, mindęgi haboru ellen: Kiknec panaſzoc, mely idegen legyen az okoſſagtul, naǫ kőnen meg ęrthetni abbol, hoǫ ſenki magatul el nę hitethetí, hogy az Iſten, nagy bcűſeges kegyelmeſſeggel chelekeduen az oktalan allatokcal, az embert ki nemeſſeges allat, tulaydon abrazatyara, es ſzemelyere kiteremptet, kiralyi ioual meg aiandekozot, hatra hatta uolna: Mert ű főlſege ez ſoc ſzamtalan dolgoknac ſokaſagat,

kel

keſdetbe ugy teremptette, hoǵ az ember paradichomban, boldogſagos helyben, es ſemi égi haborut nem eſmertbe helyheztetne, *Gen*: 2. holot ſem az ruhazatnac ſegetſegeuel az hideg ellé, ſem az ſzemeremnec be takaraſara fedezŏ leppellel, ne ſzûkŏlkŏdnec, mely boldogſagbol, miuel hoǵ chac maga uetkealtal elec ki, né az termeſzetnec alkotoiarol, mint magunc felŏl melto panaſzolkodnunc.

Mert az mi elsŏ ſzûleinknec uetkec utá, ki uetetuen Adam paradichombol, ez allapatra, melyet mindńaian ſzamtalan, ńomoruſaggal rakuat, niluá latyuc es eſmeritŭc, mind hidegtŭl fazni, az heŭſegtŭl izzadni, feketŭlni, es ſzŏmŏrŏdni kelde, es leg elŏſzŏr teſtenec mezetelenſegeért magaban ſzemermeſſeget erze. Mely nagy ſzûkſegeben az

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA

embert uǵan né akara el haǵni az Isté, hanem mind ez kęt szůlenknec, midőn ů sz: főlsege szine előt budosnanac, el futnanac, zőld leuelekcel testeket fedez nec, reytec helre meñenec, ů maga az ir galmas Isten, tulaydon kezeuel kődmen ruhat ada nekiec: hoǵ mi nekůnc, męg ez uilagnac kesdetin, es elein, eñec ez ño morusagnac be lepesen, az mezetele neknec szůkseges ruhazatyokra, ůnőn magatul az Istentůl mutatot peldat szemlelnenc.

Azon Isten, oly eleuen elmet, okos sagot adot az embernec, né hoǵ az ok talá allatoknac ékes ruhaiokat irillene, hanem azoktul okot uęuen, kůlőmbfęle mesterseggel, az emberi termeszetnec gődgyat uiselye. Mely emberi mester talalmańoknac az Istenis, az faknac mo hat mutogatta, hogy ęrtenenc minde ne

neket,az emberekert teremptetnec lenni: Holot amaz Seres neuů nemzetseg, az erdei mohoknac szőueseuel igen neuezetes,es nemes,uizel mondgac hogy meg hintuen az fa agaknac regi mohat es le főszőluen ruhat foñac, es szőnnec belőle. Amaz selyem bogar,Bombix,ů magaban kisded oktalan allat, chac az termeszetnec kiszteteseből,az Isten igy gondot uiseluen az emberi szűkségnec, az ů munkaiat el uegezi,nagy mesterseggel,az gapiuzasnac ideien, igen gengen uekoñ izalakat foñ,es azokat bizonyos keppen gombolyagba tekeri, ugy hogy szőuesre eleg legen. MElynec elete chac harom holnapig tart, es minden neme, estendőkent, bizoños időben, tistan el uesz, chac ualami genge magot hagyuã maga utan,melyeket utolso ideiebé toic,az utanna ualo nemzetségénec bizo-

ńos remenseget, uġ hogy nē maganac, auaġ az ū maradekinac, hanē minekůnc ſzolgalatra, ſzůletteſſec, es meg halyon.

Ninchen azert melto okūc, mert pan tolodġunc, hogy keſdettůl ſogna ruha zat adatot az oktalan allatoknac, miuel hogy az Iſten, azokat azt akarta, hogy mi nekůnc ſzolgalyanac, hoġ ez terme ſzetnec nehes eſzkȯzit meg ġȯzhetnēc, mely oktalan allatoknac ſegetsegeuel, nē chac mint ůk elȯſzȯr bȯrȯkcel, ha nem meſterſeggel iaruluā az termeſzet hez, ſzeb ruhazattal ęlhetnenc. Sȯt fȯ lȯtte melto banatra, hogy az emberec, effele Iſteni beůſeges kezeinec mutata ſaual, ſoc kaſdagſagiual az termeſzetnec dȯlfȯſſegre, pompara, iſzońukeppen ęl nec, mert kit ne haborechō fȯl, nemely aſzońembereknec effele dologban ua lo meſterſeges beůſeges czifrazaſokat,

es

es ȯltȯzeteket? Meg lathatod ůket iarni, az uczakon, templomokban, meg kemeńetet ńakcal, ńughatatlan ſzemek kel, magokat ſzemleluen, es napnac itel uen magokat, midȯn emberec ſzeme e- leibe lepnec, feńlic az arańas ruhazat, es heiaba ualo ruhaianac pereme az port veri, draga kȯuekcel nyakoc, es kezec kȯrnyůl uetetet, fůlȯkȯn dragaſagos ǵȯnǵȯc, es kȯuec fůggenec: feſec ǵȯn gyel meg hintettetet, es haiokat ků- lȯmbféle draga kȯuec, fenyeſſegekcel meg oſztyac: Vgy hoǵ Sioñac leańit mȯdanad latnod, kikrůl Eſaias prophe ta igy ſzolla, *Eſa*: 3. Fȯl magaſtaltatta- nac Sioñac leanyi, es meg dagat torok kal iarnac uala, ńughatatlan ſzemekcel ſzůntelen gyenge lepeſſel iarnac, es la- bokcal ſolya zȯrgeſt tamaſtnac: Féke- tȯt uiſelnec, chȯrchent, gaytent, kȯſ-

sönchöt, arań pereczet, es lanczot, nas fát, es draga függöket, ualtozo fatyolokat, lepedöket, erszeńeket, tyůköröket, es biborokal gyengeseges seier ruhakat &c.

Ez ńughatatlan heůsagos keszůletnel, es czifrazasnal ueszedelmesb dolgot mit mondhatunc? Eze az Apostol nac parancholatyat meg tartani? ki sokkal kůlömbé ir Thimoteus pispöknec? 1 *Thim:* 2. Akarom uǵ mond, hogy tisteſſeges öltözetbe imadkozzanac az aszony emberec naǵ szemermesseggel, es chendesseggel, fodoretot haiakcal magokat nem ekesetuen, auaǵ arańal, draga köuekcel, es naǵ àrru ruhazattal, hanem illendö ruhazattal, mely aianlya az ů Isteni kegyes uoltokat, io chelekedetekbe.

Nemde uǵan ezent parancholyae sz:

Pe-

Peteris? Az aſzoń emberec, hatalmoc alat leǵenec az ferſiaknac, kiknec ekeſſegec ez kůlsö ne legyen, haioknac gomboliagos feket ötökbe, auaǵ kőrńůlőc ualo arańban, auaǵ ruhaioknac könt ősebe, hané az ſziůnec el reytet embere, ki helyheztetet ez el rothatandoſagba, chendes, es ńugodalmas lelec, mely draga az Iſten előt. Mire ualoc tahat enni ruhaknac kůlőmbſege, ſzorgalmatos iǵekezettel, melyeket kereſtenec, es gondoltanac, ugy hoǵ chac formaioknac talalaſaual, elmeieknec ereiet, az aſzońemberec ez moſtani idöben főlőtte eleſzechec? kic ha meg gondolnac, az mint ſzol Cyprianus, midön barſombá, es biborban fől öltöztenec, mely nehez leǵen, az Chriſtusban egyůt fől öltözniec, ketsegnekůl ualami ſzůkſegec fölőt uolna, Chriſtuſnac, es az ſzegeńek-

nec oſztogatnac. Mert az ſzűkseg, az mint közönſeges beſzedbe uagon, haſznos ruhazattal meg elegſzic, az dölfőſ seg, es keuely heuſagos dichőſegnec talalmaña, az kaſzdag őltőzetet.

Azomban az tęlnec erős kőzepin, midőn męg az leuel ſem marat az fakon nag derektűl az folyo uizec meg fattanac, az éſzaki Boreas, auag Aquilo ſzel erőſſen fuy, mely ſokan talaltatnac, kic nem hogy hazi haylekcal, de chac uala mi hituañ el ſzakadozot ruhaual, az ęgi haborutul nem oltalmaztatnac, hanem az emberec ſzemec eleiben kőñhullataſ ſal meg aztattac faznac, es mindę tagok ban reſzketnec, ug hogy, nem chac az embereken, de az oktalā allatokonis, ha ilyen ñomoruſagbā uolnanac, meg kelle ne raytoc indulnunc. Kialtnac, azmint ſzol ſzent Bernard, az mezetelenec,

ki-

kialtnac az ehez ők, panaſzolkodnac, es ig ſolnac az kaſdagoknac: Minek ůnc ki nomoruſagosá faradunc, az éhseg, es hideg miat, mit haſnalnac ſzátalan ualtozo ruhatoc, az fůſtre, gerendakra fől me teltetet piretőt huſtoc, es ſzalanatoc? miéc az mit ti el tekozlotoc, tůlůnc lopiatoc el kegetlenůl, ualamit heiaba el ueſztegettec, es kőltőtők: mert mies Iſten teremptet allati uagunc, mies az Chriſtus uereuel uagunc meg ualtatua. Miazert atyatokfiai leuen, laſſatoc az atyai reſzből, ſzemeteket mint legeltetitec. Az mi életünc reſzůl esic, az ti heiaban halo beůſegtekhez, es ig az mi ſzůkſeginkből el meczetnec, mind azoc, mellyec az ti heůſagtokhoz iarulnac: Es ig két gonos tamad az fősueńſegnec gůkerebůl, mert ti magatoc heuolkoduá el ueſztec, es minket meg foſztuan őldőztec.

Ha

Ha ez igaz, mint igazis, bizońara az minemů ruhazatoc szůkseg fölöt uannac az kasdagoknal, azoc az szegeńeke es az mi az szegeńeke, Christuse azoc, ki, ualamit leg kissebikcel az öueiuel chelekednec, ů maganac tulaydonetya, hoǵ miueltec, mi kőuetkezic, hanē hoǵ azoc kic az ruhazatokal beůsegessé habot ůtuen, telyessec, az mezetelen szegent meg utalyac, hasonloc az Sidokhoz, kic el osztac az Christusnac ruhaiat, es azokra sorsot, koczkat uetenec: Erre tanete minket az Isteñec kegyelmessege, ez eges uilagon naǵ szelessen mely ki teriedet? Tekenchůc altal ez eges uilagot, es annac minden reszeit. Valahoua gődolatod esic, az Isteni ueg hetetlen keǵelmessegenec bizońos iele it talalyuc. Chudalni fogiuc bizońos időben, hogy az fác szep leuelekcel be

fe-

fedeztetnec, az ſôlô feiec à tôuôn zôld ſzeles leuelekcel oltalmaztatnac, fûuekkel, es uiragokcal az mezôc meg ruhaztatnac, es minden feiôl añi ſzepſeget, es kûlômbſeget mutogatnac, hogy az emberec azoknac ekeſſegeket igekezenec kôuetni, mind az altal azoknac ſzepſeget ſemiképpen el ne erheſſec, mellyet Chriſtus vrunc megis ielentet, midôn azt monda, hogy û ſz: ſôlſege, az mezôk nec liliomit vgy tôl ôltôztete, hogy még Salomon kiralis, minden û dichôſegeben ugy fôl nem ôltôzhetet legyen, *Math*: 6. *Luc*: 12. Mely Iſteni beûſeges kaſdagſagokban, az mezetelen embert hatta teneked ruhazatra, hogy ez ſzegeñ ekcel ualo io erdemednec okat, az dichôſegnec haſznat, neked adna, midôn mas ſzegenſegen kônyôrôlnel.

Effele chelekedetnec û rendiben, ſo-

ha

ha eleg dicheretet nem adhatunc azoc kegéſſegenec, kic az mezetclen leanzokat, kic magokat chac aleg fedezhetic be, effele aiandekokcal meg latogatyac, ůket ruhazuan: ebbôlis tôrtenic, hogy mind teſtec egeſſegenec, es leginkab lelkec iduôſſegénec, mely ueſzedelembe forgolodic, ſegetſegůl legyenec. Mert meni aſzoñembereket keſzeret az ſzůkseg, hogy ſzemermeſſegeket hatra hagyuan, tiſtatalan életre adgyac magokat: kiknec ha ruhazatyoc meg uolna, es egéb ſzůkſegekre gôdot uiſelhetnenec, ketsegnekůl iamborſagokat tiſtan, eppen, es ſzentůl meg tartanac.

Amaz Iſtenſélô ſz: aſzoñallat Dorcas, az ſz: Lelec altal azzal dichertetic az Apoſtoloc chelekedetiról irt kônyuebe, *Actor:9.* hogy telyes uolt io chelekedetekcel, es elemozna adaſſal, es hogy ôltô-

ȯltȯzeteket, ruhakatis chenalna, melyek kel az ȯſzuegyeket, egyeb ſzegeńeket be fedez, es tak ar uala. Mely peldat, ad na az Iſten, hoǵ moſtanaban ſokan kȯuetnenec. De ńomorusag, ki nem latya hogy ez uilagnal naǵob bȯchůletbe uaǵon az ȯrdȯg, hogy ſem az Chriſtus: mert az ȯrdȯgnec kedueért, meni ſam talan kȯlchegec leſznec az tiſtatalá fer telmes aſzońoknac ruhazatyokra? az barſonyra ingyen ſem tekenthet az ſze retettel meg bolondult ifiu, midȯn, mint, az ſzaruan kȯtȯt ȯkȯr ſzeretȯie vtan keſzůl hitegetuen: vtalatos az kamuka, ſelyem ruha, sȯt ſem arannyal, ſem ezůſtel meg nem elegſzic, hanem ſzokatlan ekeſſegeket kereſs, aranyat arańra halmoz, es rak, ſzoknya peremet, feńeskedȯ gyȯnǵȯkcel ekeſſeti, es elmeiet be nem tȯlti, miglé az gana

ial

ial rakua tőltőt ſakot ekeſſetuen, iűuedelmet, őrőksegeuel egętembe el ne puſtecha: De Chriſtus vrunkért ki chelekeſzi ezeket, ezeket? de inkab az Chriſtus ſzerzetes ſolgainac, chac paraſt poſtotis ki kűldőon, auagy az vton heuerő ſzegent, kichin kőlcheg ő uaſzonnac lepleuel, ki ueſzen kőrnyűl.

Bizoňara mas peldaual int minket ſz: Iob amaz beſzedeuel, *Iob.* 31. Gyermekſegemtűl fogua neuekedet uelem az irgalmaſſag, es aňamnac mehebűl iűt kiuelem. Ha ualakit mellettem el menuę meg utaltă, miuel hogy mezetelen uolt, es ruhazatlan, ha az ű oldali nem aldot tanac engemet, es iot utaňam nem montac, iuhaimnac ģapiaiual ha meg né melegedet: Az en uallam le ſzakadgyő az ű ragaſztasitul, es karaim tetemiuel őſzue tőretteſſenec: Mert ſzűntelé féltem

az

az vrat, mint raytam ualo fȯl dagat habokat, es az ů terhet nem uiselhettem. Holot añac elȯtte ez szentseges iábor, fȯlȯtte retteg uala, minemu feleletet adna Istennec, midȯn marhaia felȯl sza mot kesdene ueñie. Mit chelekedgyem ug̓ mond, midȯn az itiletre fȯl kęl az Isten, es midȯn kęrdelkedni kesd, mit felelec neki?

Mi penig mint ha az iduȯssegnec partyan uolnác, chac magunknac leg̓en beůseges ruhazatunc, semi gondot nem uiselůnc atyankfiaira, kic mezetelenůl leuen, embereknec orczaiokat, szemely eket el tauoztatyac, chac szemermessegekertis. Mi feleletet adnac azon à napon, az kasdagoc, midȯn Christus el iůuen az itiletre, ig̓ kesd hozzaioc szollani: Mezetelen uoltam, es be nem fedeztetec, *Math*: 25. mit mondanac azoc az

emberec, kic enni heiaban ualo czi-
frakbá faradoznac? De bizońara rette
netes iszońu, es meltatlan dolgot latha-
tūc: Holot az emberi ńughatatlan ke-
uansagnac, eleg nem lattatot leñi, hoǵ
minden oktalá allatnac bőret le ńuzna,
es uonna, hané még az halottáknac ha-
iokat, ál haynac czifrazafara, az aszony
emberec, le niernec, es meczenec. De
męg kopaszetya, es mezeteleneti az vr
Sion leańinac feiec teteit, es szemermes
segeket ki ńitya, *Esa*: 3. Szerenchetlen,
iszonyu nap leszeu az ů nekiec, midőn
minden ekessegeket el ueszi az vr, ha-
ioknac meg oszto ekesseget, tęrdec ő-
ueczőit, nyakba uetőit, arany lanczit,
nás fait, ǵůrőit, ǵőngyős homloc előit,
fölsö ruhait, ualtozo öltőzetit, illatozo
szerszamit, draga gombos tőit, tyůkő-
rit, fęketőit, ǵenge fatyolit, es feier ru-
hait,

hait, gonos illatyokis leſzen, az kedues helét, az parta ŏuert, kŏtel, az meg fodoretot haiokęrt kopaſsag, es meleknec ſzorito ruhaiaert, cilicium. Sokcal okosban chelekeſnec azert azoc, kic né chac az fŏlŏtteb ualo ekeſſeget magok tul el hańac, hané még az ſzùkſeges ruhazatokatis, az ſegeńeknec oſtogatyac. Lam eleg peldakatis talalunc kŏueteſre: Ioſeph minden atyafiainac kettŏs ŏl tŏzetet adata: Beniamiñac penig haró ſzaz ezùſt penzt, ŏt draga ruhakcal, añi penzt, es ruhakat kůlduen attyanakis, *Gen:* 45. Ionathaſis Saul fia, le uete ruhaiat, es az paſtor Dauidnac ada, es minden ruhait, feǵuerit, keziuet, még ŏuez ŏietis, 1 *Reg:* 18. Tobias penig az ehezŏket taplalya uala, az mezeteleneknec ruhat aduan, halottakat temete, *Tob:* 1. Az Euangeliomban touabba, amaz io

atya, azt monda, hozzatoc ki az elsŏ ſtollat, es feier ruhat, es ŏltŏztetteſſetec fel ŭtet, adgatoc gyŭrŏt kezeibe, es czipel lŏſt labaiba, *Luc*: 15. Az kinec két ruhaia uagŏ, adga az kinec ninchen *Luc*: 3. azt mŏda ſz: Ianos: vgy hogy ŏ ſzoual irgalmaſſagot akaroc, es ne aldozatot, *Oſeæ* 6. azert az te keŋeredet az ehezŏk kel ed meg, es ruhaidbol, mezetelenecket fedez, *Tob*: 4. midŏn latod az mezetelent takard be ŭtet, es az te teſtedet meg ne utalyad, *Eſa*: 58. Ha azert az neuezet inteſeket, es peldakat kŏuetni keldgŭc, bizoń nem chac meg aldatunc az liftŭl, hanem meg ez eletnec nyomoruſagit meg gyŏzuen, az menyei dichŏſegnec fenyeſſegeuel, ŏruendetes ſtollaiual, es feier ruhaiaual, ŏrŏkce ſŏl ŏltŏztetŭnc.

NE-

Negyedic testi irgalmassagnac chelekedete.

Szůkseg az Rabokat, es foglyokat meg ualtanunc, es latogatnunc.

NOHA soc egyeb iokat uet leǵen em ber, az Isten kegyelmes aiandekabol: de ezzel, hoǵ midőn, az bűñec szolgaia uolna, sz. Fianac dragalatos uereuel meg ualtuan, leg nagyob, io tetemenyet ielente, es mutata. Hogy az földnec fundamentomot szerze, az leue gő éget, es menyet, mint ualami bőrt, ki teriészte, es az embert, abbol, az mi semi uala, teremptuen, es sől epetuen, paradichomban, minden lako heleknec győńőrűsegesbe helyheztete, holot az halalnac, semi hele nem hagyatot uala, oly naǵ kegyelmesseget aianla, hoǵ em beri beszed, meg ne ielenthesse: De hoǵ

azokbol, az boldogsagos szekekből, es
helekből le uettetet embereket ez föl-
dre, mint Isteñec Fia ünön maga, az sol
ga abrazatbã föl öltözöt, az pokolnac
kapuit meg ñituan, az sötetsegeket szel
lel hañuan, es el kergetuen, meñorszag-
ba uissa uiue, es gözedelmessen az rab
sagot, rabsagul uona, oly nagy dolog
len, hog chac egyedül az Isteñec bölche
seges igeie érthesse. Mely elönkbe adot
pelda, egebec közöt szukseg köuetes-
re, ug hog, ha ű sz: fölsege, az mi lelkün
ket az bunec köteleuel meg kötöztette
ket, dragalatos uereuel meg szabade-
tot, mies az mi attyankfiain könörül-
yünc, kic nag messze földön, es tarto-
mañokban, hitünknec ellensegit ül fog
sagba tartatnac, auag szellel minden föl
dön, mi köztünkis az tömlöczökbe,
szegeny, es ñomorusagos ¢ietbe uañac.

Az

lognac leñis Ilyen embersegeś cheleke-
dettel penig, męg az pogańokatis meg
tapastalyuc hog éltenec, az mint Pyr-
rhusrol Epirotanac kiralyarol, es Ale-
xanderrôl emlekezethe uagyó. Egyic
midôn az Romaiac kôzzùl, sokakat
meg fogot uolna, semi sarczot tůlôc né
ueuen, az ôueikhez uisza bochata: Az
masic penig, az hadnac tôrueńebôl, mi-
dôn Porrúst meg fogta uolna, né chac
szabadsagat, hanem mint baratyanac,
beueb hatarit aiandekoza orszaganac.
Mely dolgokat, midôn az Isten tistele-
tinec hamissan ualo kòuetôi felôl oluas
sunc, bizońara igen alkolmatos leszen
az mi dolgunc feddesre, hanem keszd-
gyuc atallani, es szegyenleni, kiknec az
Isten igeie, es parancholatya altal aian-
lattatot ez à io chelekedet, hogy ha az
mint Salomon szol, meg nem szabadet-
tyuc

tyuc az keuelynec kezebàl azokat, kic boſzut, es nyomorusagot ſzenuednec. Szép peldàt talalunc, es moſtanaba fölötte meltot emlekezetre, az ſz: irasbanis, az kegyelmeſſegnec, es ẽberſegnec mutatasat az foglyokhoz, es rabokhoz: Achaz luda kiralyanac, es Phacheç, Iſrael kiralyanac ideieben, 2 *Paralip*: 28: eczer midõn az iſrael fiai, nagyuér ontal ſal, es haddal illettec uolna az Sidokat, es fogua uiñenec kõzzülõc két ſzaz ezer alzoñembereket, gyermekeket, es leañzokat, tamada Obed neuù Iſtẽ prophetaia, ki tanachul ada nekic, hogy az ũ atyokfiait fogua ne tartanac, es az iſten haragiaual fenyegeti uala ũket ha màſt miuelnenec. El bochatac azert, mind az foglyokat, es közzülõc az kic fõbbec ualanac, es mezetelen, meg ruhazac azó ragadomañbol, kiket midõn föl öltöz-

tet-

tettec uolna, es czipelleſeket aduan la-
bokban, etelt, italt oſtogatuan nekiec,
es olaial meg kenuen ũket, ſzamarokó
uiſza uiuec, az betegeſeket, es mindña
iokat Hierikoba bochatac. De nẽ chac
azokhoz ſzũkseg irgalmaſſoknac ta-
laltatnunc, az foglyokhoz, kiket magũc
hatalma alat tartunc, hanem azokhozis
kic egyebeknec birtokoc alat talaltat-
nac, nagó nomoruſagos életet uiſeluen,
azokatis ertekũnc ſzerẽt, ſzũkseg meg
ualtanunc, es ſzabadetanunc.

Oluaſſuc az Egyhazi hiſtoriakbol,
hogó nemely ſz: piſpõkõc, midõn tulay
don kaſdagsagoc nem uolna, melyekel
foglyokat ſzabadethatnanac, az Egházi
edeneket, es templomoknac ekelseget
attac erettec. Haſonlo irgalmaſſagnac
peldaiat oluaſſuc Acacius Amidanac
piſpõke ſzól, midõn az Romai uitezec

amaz

amaz Persiabelieket, kiket az Azazena rablasban foglyó kaprac uala, semikeppen az Perſa kiralnac, uiſsa nẽ akarnac adni: az raboc, kic uolanac hér ezeren, (mely dolog az Perſia kiralt igenis haborgat uala) éhel naó reſzbûl meg emeſztetenec: Acacius azert, ez uitezek nec ńomorusagat latuan, batra nem haga, hanem az alatta ualo Egyhazi rédet ôſzue hiuan, iú ſzolla hozzaioc: Az mi Iſtenünc nem szükölködic, ſem talac, auaó poharoc nekûl, minel hogy ſem eſzic, ſem iſzic, mint hogy effele dolgoc nekûlis el lehet. Minel hogy penig az Eóhaz, ſoc emlekezetre ualo arań, es ezüſt marhaual beuelkedic, mellyec az hiueknec io akaratyokbol adattanac, bizońara Iſtenes dolog, es melto, azzal, az marhakcal imez ſoc fogoly uitezeket, mind az ôrzes alul, mind ez éhſeg bòl meg ſzabadetanunc, es taplalnunc.

Midôn ezeket, es hasonlo dolgokat szęp beszeddel el uegezet uolna, az Eǵ hazi marhat meg oluastata, el ada, azoknakis árrat reszbûl, az vitez raboknac szabadetasara ada, reszbûl azoknac ęhsegeknec el ueuesere kôlte, es utolszor uti kôlcheget aduan nekiec, kiralyokhoz uissa bochata: mely chelekedet, naǵ almekodasara, es chudaiara lén az Persa kiralnac, hoǵ az Romaiac, mind haddal, es io tetemenyel ellensegeket igyekeznenec meg gyôzni, *Socrates Eccle: hist lib: 7. cap: 21.* De lustinianus Chasaris, el uegeze tôruen̄t szabuan, hogy az Eǵhazi marhakat, es ruhakat zallagba uethetnec, es el idegenethetnec, az raboknac meg ualtasaèrt, *L. 18. C. de Sacrosanctis Ecclesiis.* Szent Ambrusis panaszolkodic, *Ambro: li: 2. de officiis,* hogy neha irigysegben esset, minel

hogy

hogy az ſzentelt edeńeket el tőrte, az raboknac ki ualtaſaert: holot ezen igekelis emlekezic: Az ki uǵ mond arań nekůl kůlde el az Apoſtolokat, es az Ańaſzenteǵhazat arany nekůl ǵůte őſzue: Arańa uagyó az Anyaſzenteǵ haznac, nem hogy azt meg tarcha, hané hogy ki oſtogaſſa, es ſzůkſegebe ſegetsegůl legyen. Mi keſzerit azt őrzeni, az mi ſemit nem ſeget? Inkab né tudgyake az Aſsyriabeliec meni arańat, es uſtőt uittec legyen el az vrnac templo mabol? Nem de iobban chelekeſzike az Eǵhazi ember őſzue őntuen azokat az ſzegeńeknec taplalaſara, ha egyeb ſegetseg nem lehet, hoǵ ſem az Iſtentelen Eǵhaz puſteto toluay ellenſeg azokat meg ferteztetuen el uiǵe? Né keſdie az vr azt mondani: miert hattal enni ſzegent eçhel meg halni? Bizońara aran-

nyad

nyad uolt, es eledelt adhattal uolna ne-
kiec: miert uitettenec eñi foglyoc, es ra
boc el adasra, kothiauetesre, még sẽ ual
tattanac meg tuled? miert ölettettenec
eñin meg, az ellensegtul? Iob uolt uol-
na az eleueneknec edenyet meg tarta-
nod, hoǵ sem az öntöt erczeknec. Eze-
kre feleletet adhatnale? vǵan mit mód-
hatnal? Feltem hoǵ az Isten temploma
ekesseg nekül marad. Azt felelnec erre:
az szentsegec arańat nem keresnec: az
aranyac nem talaltatnac keduekben,
mert arańal né szereztettenec: Az szent
segeknec ękessegec, az raboknac meg
ualtasa. Es azoc az igaz draga edeńec,
melyec az halalbol lelkeket sabadetnac.
Az vrnac igaz kéche az, ualami azt che
lekeszi, melyet sz: uére chelekedet. Ak-
kor esmerem az vr uerenec poharat, mi
dön mind az kettöben szabadetast la-

tandoc, hogy az pohar meg szabadechó az ellensegtûl, kiket az uér meg ualtot, az bûnöktûl: Mely szep dolog, hogy mi dôn seregec szabadettatnac az anaizent eghaztul, azt módgac. Ezeket az Chri stus ualtotta meg. Imhol az arañ, mely meg probaltathatic: Imhol az haſznos arany: Imhol az Chriſtus aranya, mely az halalbol ſzabadet &c.

Hogy ha nem mindñaian beuelke dûnc arañal, es ezûſtel, mint hogy ſokan nem hogy maſnac foglit, es rabit, de ma goket ſem ſzabadethatyac, de akaratûc melyre fôkeppé nez az Iſten, ez io che lekedetnec rendibe, még ſzolgai allapa tunkbais uelûnc lehet, hogy máſt keuan hatunc ſegelleni. Mert igen nagy kû lömbseg uagyó az io tetemeñec eſzkô zi kôzôr, es û magaban, az io tetemeñ be. Sem az meg oluaſot penz, ſem az ſe

maga

uagatatot bekoc,es uaſſac,ſem eǵeb ua-
lami az meg ualtaſra ſzereztetic,es mu-
tatic,az io tetemeń,hanem añac ielei, es
nyomdoc helei. Az io akarat azert,es
attyankñahoz ualo haylaſunc,hoǵ uele
iot chelekedǵůnc,leg fȯb,es mindé ere
ie az io tetemenynec: mely akaratot az
rabokhoz minden,bàr ſzegeń ember le
ǵenis, meg mutathat, tartozikis chele-
kedetire igyekezni.

Maſodſzer ezen è helen intetůnc,
hoǵ az rabokat meg latogaſſuc, kic az
tȯmlȯczòkbe tartatnac mi nalūc, mely
chelekedettůl magadat né mentheted,
hoǵ keues penzed uagyō,auagy hogy
meſze tartatnac tůled. Mindé uaraſok-
ba,fȯ heleken, az tȯmlȯczȯc, niluan ki
uannac tetetue, kialtnac ſzegeńec,mind
az heltul,es ſzargaſagoktul el ſońaduá,
ńomorusaggal kȯrnyùl uetettenec:ki-

altnac hoǵ ſegetsegůl leǵenec ů nekiec. Kereſtyeni chelekedet, es kegyeſſeg, ef feleknec kőnyőrgeseket emberſeggel meg halgatni, meg tőrőt elmeieket fől emelni, es razni, uigaſtalni, es ſzůksegeket bizońoſſan, ſegetseggel, aiandekozaſſal ugyan letel ſzerent ſzůksegeket fől emelni, es taplalni.

Effele kegyeſſegnec igen ſzep pelda iat oluaſſuc az Romai hiſtoriaba, *Val: Max: ca: 4. & Plinius lib: 7. natural: hiſtor: ca: 36.* Egy aſzonyembernec edes ańa uala halalra az tőmlőczbe uetue, kinec életet az tőmlőcz tarto irgalmaſſagat keuanuá mutatni, hertelen nem akaria uala el ueſteni, hanem uǵ keſde tartani, hogy ſemi eledelt neki nem aduan, ęhel kel uala meg halni. Azt haluá leanya, anyahoz ualo be iarasat az tőmlőcz tartotul meg ńere, de oly ok alat,

hogy

hogy ſemi eledelt be ne uiñe, ruhaiatis meg keresic nala ualahanſer be menne: Az tőmlőczbe menné emleieuel keſde taplalni anyat, alkolmatos ideig meg tartuan. Mely dolgon chudalkozuá az tőmlőcz tarto, eſzeben ueuen cheleke-detit az rab aſzoń leanyanac, az Romai tanachnac hirre ada: mely tanach, nem chac ſzabadsagot ada az fogolynac, es rab aſzonnac, hanem mind kettőnec, az közőnſeges iűuedelébűl taplalaſt ſzerze, es ugan azon tőmlőcz helen ez chelekedetnec emlekezetiert, az irgalmaſſagnac templomot emele.

Haſonlo irgalmaſſagnac, es kegyeſſegnec indulatyaual talaltatec Gőrőg orſagban más aſzoñemberis, ki egenlő őrzes, es halalra itelt uén atyat, mint valami kiſded germeket, emleiehez hayt-uan, es ſzoptatuan, alkolmas ideig meg

tarta, *Valer: Max: lib: 5. cap: 4.* Az aſzońemberec életeknec ueſzteſebenis, be merezlettenec az tőmlőczőkbe méni, es tulaydon ſzűleieknec, mely dolog ugyá hihetetlenec lattatnec, teiet aduan, az termeſzetet meg győztec: Mi, kiknec ſemi akadekůnc, hanem bizońos iutalom adatot előnkbe, az ſoglyokat meg engettetet hoǵ latogathaſſuc, né de nem iǵekezůnke kőuetni az termeſzetet ez io chelekedetbe, es az vr Ieſus Chriſtuſnac aldot tanachat? Nem eǵarant lehet mindentůl itt az ſegetseg mondhatnad? meg lehet kůlőmbſegel: azert az okos, tanachal, az ki baratos uęle uigaſtalaſſal, az hatalmas, meltoſagaual, es io akaratyaual, az kaſdag, penzeuel, az aitatos, Iſté eleiben ki őntőt kőn yőrgeſeuel iǵekezzec ſegeteni. De ſoc ſzep peldakat talalhatnanc mind az ó,

es

es vy tőrueńbe, ha az iraſnac ů rendi ſzenuednc,az raboc ſzabadetaſa, es fo-glyoc latogataſa felől. Am midőn hal-lotta uolna Abraham,hoģ az ů atyafiat Lottot, az ellenseg meg ſogta uolna, haromſzaz tizenńolcz hazaiabelieket fol keſzetuen,es ůket ſzepen el oſtuan, az ellenseget eiel meg ůte, megis uere, uiſsa hozuá minden marhat, Lottotis az ů atyafiat, *Gen:* 14. Dauidis ki ueue az Amalitaknac kezeből,az mit rablot tac uala, maga két feleſegetis, es ſenki az meg ſzabadulasba hatra nem mara-da,kichintůl fogua naģig,mind az fiac, leańoc,es az ragadomańbol, 1 *Reg:*30. Sedechias kiralis paranchola Abdeme-legnec,hoģ Hieremias prophetat,az ue remből kiuenne minec előtte meg hal-na, *Hierem:* 38. Am az Iſtenis Abacuc prophetat Danielhez kůlde az oroſz-

lanyoc kőzőt ki fogua uala, ki fől kialtuan, azt mőda, Daniel ued el az ebedet, melyet kůldőt az vr teneked, *Dan:* 14. Sz: Palis iǵ ir, 2. *ad Thim:* 1. Keǵelmes es irgalmas legyen az vr Onesiphorus hazanac, mert ǵakorta kőńebsegemre uolt, es rab lanczaimat nem szeǵenlette. Touabba az Apostoloc chelekedetibe az vrnak anǵala meg ńita az tőmlőcznec aytait, es az Apostolokat ki hozuá mőda nekic, meńetec el, es az templomban aluan szolyatoc az nephez ez ęletnec minden igeiet, *Actor:* 5. Masut penig sz: Peter, az tőmlőczbe tartatic uala, es ime az vrnac anǵala fől kőlte ůtet mőduan: kel fől sietseggel, es le essenec kezeirůl az lanczoc, es ki menuen, kőueti uala ůtet, *Actor:* 12. Ismeg azon irasban, *Actor:* 16. Fől serkenuē az tőmlőcz tarto, es őrző, meg rettenuen, la-

bok-

bokhoz esec sz: Palnac, es Silanac, es ki uiuen ůket monda, vraim, mit szůkseg chelekednem, hoǵ iduőz ůlhessec? meg mossogatta az ueresegnec heleit ů raytoc, es meg kerestelkedec ů maga, es tel lyes haza, mulatas nekůl. Mely peldak bol niluan kiteczic, mind az raboknac szabadetasoc, mint penig az foglyoknac meg latogatasoc, hoǵ Isten előt keduessec legyenec, miuel hogy im fő kedues szolgai, es anǵali altal ů sz: főlsege ǵakorlani akarta nekůnc peldankra. De ha mi tůlůnc az nem lehet, hoǵ az rabokat meg latogathassuc, es ůket az Istentelen ellensegnec kezeiből ki ne szabadethassuc, uaǵ uigastalassal, es magunc ielen uoltunkal ne őruendeztethessůc, miuel hoǵ mesze főldőn uagyũc tůlőc, chac io, es keǵes kiuansaggal, szůntelé Istenhez ualo kőńőrgessůnkel, iǵekez

zűnc nekic ſegetseggel leñűnc· Imezek hez penig kic az tömlöczőkbe nalunc uannac, mutaſſunc minden ſzeretetnec, es kegeſſegnec ſzolgalatyat, Chriſtus vrunknac parancholatya ſzerent. Ezt ha chelekedgűc, remelhetyſic, hogy mun kanknac, kiualtkeppē ualo fizeteſet ueſ sűc, attul az pokolbeli tömlöcztul meg ſzabaduluan, melyben ſemi remen seg, ſemi uigaſtalas, ſemi ki ſzabadulaſ ra ualo engedelem nem adatot örök kön örökce.

Otodic teſti irgalmaſſagnac chelekedete.

Szűkſeg az betegeket meg latogatni.

Bizonyara nehezſeges nomorusago kat, mint valami teſtamentomba hagya Adam az emberi nemzetnec: vayha az aſzoñember tanachanac nem en-

engedet uolna, ſoha abbol az bekeſeges, es boldog allapatbol, melybe keſdetbe teremtetlenec ideien helheztetet uala, ſem ũ, ſem maradeki ki né eſtec uolna. Mely ſzũntelen ſiralomra, es kőnőrũleteſſegre melto eſet, nem chac azokat, az munkakat, es faratſagokat, melyekről emlekezic Moiſes, hanem nehesb karokat is hoza magaual, mellyec ala uettettet az emberi nemzet. Leg előſő ris, az életnec keſdetin, az kiſded germec ſiraſſon, mely ſemi egyeb allatokcal nẽ kòzőnſeges, keſzdi el életet, es midőn beſzeddel ſzũkſegit meg ne ielenthesſe, az keſerues ſiraſaual meg elegſzic. Azomban az idővel neuekednec az ńo moruſagoc, az uénseg elé ballag, es lebdegel, melyhez mint ualami ơrők. ke ualo betegseghez midőn ſietũnc, à hol nyugodalomra lattatnác imar lepnũnc,

nůnc, az kőzőnseges betegsegekbe for dulunc, es essünc.

Ez ńomorusagokban eǵeb allatoknal leg nagyob resz iutot az embernec. Hoǵ ha chac ez ńaualyakat, es testi betegsegeket eǵedůl, melyekrůl mostanaban szollunc, es irunc, akariuc meg tekenteni, az oktalá allatoc bekesegesben szenuedic az hideget, az heůseg ellen kőńebben allanac, es az aszal miat uǵ meg nem szaradnac, auagy az essőc, es neduesseg miat ugy el nem lankadnac, mint az emberec. Ha akarod az oruos doctoroknac kőńueit meg latni, szamtalan neueit chudalhatod az hideglelesnec, mely betegseg tulaydona az embernec, noha azt az termeszet ne hozta leǵen, mert az Isten, eppen, es egessegessen teremptette uala, hanem az mi szenuedhetetlensegůnc, es telhetetlen szokasunc

ſunc hoza kőzinkbe. Az tőb betegſe-
geknec, michoda rendec vagyő? mine-
mű ſzama? Auaǵ talam chac eǵ eſten-
dő altal betegeskedünke? es az tèlnec,
kikeletnec, nyarnac, őſznec, alhatatlan-
ſagoc eǵ aráńu rohanaſſal nem nyom-
doz, es ſertę beńűnc? De meſze kelle ke
reſnünc az betegeket, mint az rabokat?
kikcel chac nem minden haz rakua, iſpi
taloc, templomoc, őſzuenyec, es uczac
tellyeſec. Meniuel azert gyakorb, es tel
lyesb ok adatic ez io chelekedetnec ǵa
korlaſara, añal gyorſabbaknac ſzűkſeg
leńűnc ez iora. Mert Chriſtus vrunc
az emberi nemzetet, midőn az bűnnec
ferteztető betegsegebe heuerne, meny-
ből ala ſzaluan meg latogata, es ſoc
chudakat chelekeduen, effeleket ǵakor
latoſſaggal miuele, melyekcel az kű-
lőmbfęle betegſegeknec nehezſegetűl
meg

meg erôtlenùlteknec, egesſegec meg adatnec. Azertis oluaſſuc az irasba, hogy egyczer ualtoztata borra az vizet, termeſet fôlôt, egyczer ualtoztata el magat az Thabor hegyé, eczer iara eiel ſzaraz labbal az vizeké, eczer chelekedec, egyb féleketis: de amazokat ígakran: az vakoknac lataſt: az ſantaknac iaraſt, inoc ſzakattaknac uaſtagſagot: nemaknac ſzollaſt, es egyebféle betegſegekbé megnomorottaknac Iſteni ereieuel egeſſeget aduan. Ezen kegeſſegnec ígakorlaſara elôſzôris hatalmat ada ſz: tanetuanínac, az mint meg ielente amaz igekkel: *Mar*: 16. Az betegekre kezeket uetic, es meg gyogyulnac.

Ebbôl minden kegyes lelec eſzebe ueheti, mely igen kedues chelekedet legyé, az hatalmas Iſten elôt, az betegek-

kel

kel ualo banas, es latogatasoc, es mely igen kiuanya mi tůlůnc, az betegekhez ualo irgalmassagunkat, soc peldaiaual tanetuan minket: De chudakat nem chelekedhetůnke? mi kőzůnc az chudakcal, holot birtokunc alat uannac? Meg latogatuan uigasztalyuc az betegeket, nagy chuda tetel ez most az emberec kőzőt, miuel hogy ritka: Azert midőn az mi attyankfia hideglelesbe fekszic, auagy más egyeb betegsegben, főlőtte nyomorgattatic, most az meleg tůl, neha az hidegtůl hanyattatic, ereitůl ugy el hagyatic, hogy magat aleg fordethassa, auagy aleg mozdulhasső meg heleből, semi kiuansaga az eledelre, lziue kesereg, az en bereknec nyaiassagat nem szenuedheti, lassan lassan, erzekenseginec chelekedetit el ueszticha csohazkodasoc, es szőpőgesec hallattatnac.

Lel

Lelkerůl mit módgyunc? mely az faydalmaknac kemeńlegetůl ugyan meg sőtetedet, semi egyeb dologgal, hanem kőńůhullatassal, es belső faydalom̃al ta plaltatic, az halalnac felelmetůl fől haboroszic, az Isteni itiletrůl keld gődolkodni, ki meneteletůl irtozic. Mely szorongato szůksegre, es nyomorusagra, miuel hogy mindeninknec rea kel meñi, hozzanc illendő, szůksegesis, hoǵ az mi atyankfiait, kic affele allapatban uannac helheztetuen, meg latogassũc, midőn azon eǵ termeszetnec kőzőnseges uolta minket arra inchen, es ezt che lekeduen, nem naǵ chudat szerzůnke, midőn az ů ńomorusagokon fól indulunc, es szanakodunc?

Draga es bőchůletes peldat oluassunc, effele szeretet mutatasrol, az Egyhazi historiaban: Azt iria Nicephorus,

Nice-

Nicephor: in histor: Eccle: lib: 6. cap: 20.
Midőn eczer Alexandriaba, nag̓ dőg halal dù hőskődnec, es pustetast szerzene, effele iduősseges chelekedetet, es az Istennel kedues dolgot, az betegeknec meg latogatasat ug̓ annera gyakorlak az kerestyenec, kic ot ęlnec uala, hogy seminemù szolgalatot az ferteztető, es irtozo keleueńec kőzőt hatra ne hadnanac, az betegec kőzőt. Szorgalmatos gonduiselessel, es ig̓ekezettel solgalnac uala, az meg nyomorottaknac, semi sęlelmet magoc testen nem uiseluen, attul sem rettegnen, hog̓ azon kinokat, es betegsegeket uonnac magokhoz, ha reaioc ragadna. Mely Istenes chelekedetęrt nemelyec, kic meg halanac, amazoknac szolgaluan, effele szeretetnec szolgalatyaért, az ù halaloc, fő, es erdemesnec itiltetet, mely nem sokcal kisseb

lett uolna az martyriumsag szenuedesnel. Hogh ha azert még az dög halalba, mindé betegségeknec kegetlen iszonu rendibé, mely semi eszközöc altal, meg sem szorettathatic, le sem nomattathatic, chac gondolattyais félelmes, azoc meg nem szüntenec, hogh az betegeket meg né latogattac uolna, szolgaluá hogh egességeket, föl epethetnec, mi nekünc, mennel alkolmatosb chelekednünc, az közönseges betegségekbe, melyekből semi affele kétes, es el ragado betegsegnec naualaitul nem szükseg félnünc?

Tudni ualo ezis, hogh senki nem talaltatic, ki betegsegeben örömest oruost magahoz ne hiuasson, okat igekezuen erteni betegsegenec, es hogy ne keuanyon maga mellet oly embert, ki ételel, italal szolgalyó ü neki, meg haborodot

el-

elmeiet uigaſtalya, es minden ſzůkſege re gódot uiſelyen: mely dolgokat ha az kereſtyen ember magaęrt kiuan, egyebeknec uġan azonokat miert ne chelekedġe, midőn Chriſtus vrũc mindnya iunknac mõta leġen: ſzereſſed atyadfiat, mint tenen magadat? Ninché az eges uilagõ oly kereſtyen uaras, melyben az betegeknec be fogadaſokra, az mi eleinknec beůſeges oſtogatasibol ſzallaſoc né uolnanac epetue. Mely helec miuel hoġ mindeneknec ńitua allanac, bizoń ara ſenki meltan nem mentheti magat, hogy ha azt keſdi mondani, hogy nem tudgya az betegec hol talaltaſſanac:

Ne legyen azert, az kereſtyen embernec nehez, Chriſtusnac iduőſeges tanachat fogadni, es az kőzőnſeges ſzallaſokő, iſpitalokbá, őnőn magat az Chriſtuſt, az korokba betegekbe ſzemlelni,

ſoc ſzent iamboroknac peldaiokat kő-
uetué. Midőn azert az iſpitalba be mens
leg előſzőr, iot keuany az betegeknec,
mindgaraſt uigaſtald ůket, ſegetseget,
es ſolgalatodat az menire lehet mutaſd
meg hozzaioc: az gonaſra inched ůket,
es az Iſteńec beůſeges malaſtyat, es ir-
galmaſſagat mutogaſd ů nekiec, es leg
alab ualo alazatos ſzolgalattul ſe fuſs,
goldoluan, hog Chriſtus vrűc az mely
eiel halalra uitetic uala, tanetuanyinac,
kikcel aſtalnal ůlt uala, ſzentſeges kezei-
uel labokat meg moſſa, es meg tőrőle.

Bizońara dicheretre, de ugyan kőue
teſreis melto, nemelyeknec ſzeretetec,
kic magokat fől őuezuenc, es affele iſpi-
talbeli ſzolgac kőzibe őlgůluen, leg a-
lab ualo ſzolgalattrais keszec, nem fize-
teſert, hanem egedůl chac az ſzeretettůl
uitettetuen, ſieinec, es forgolodnac, az

nyo-

nyomorultaknac ételt uiſznec, es hogy azt magokhoz uegyec kenalyac, es kéric, ſemi ſinché penig keduesb elöttöc, mint azokcal pepechelniec, es bannioc, kikre nemely kenes keduetölt, puhac, es tunyac, gomroc emelgese nekül ingen ſem nezhetnec. Te, földnec gyermeke, abbolis hogy ſzülettel legyen, igazan módhatyuc, es ki eledelül keſzettel az fergeknec. Te ki iol tudod, hogy Chriſtus az ſzüznec mehetül nem irtozot, hanem abban fogantatuan kilencz honapig lakot: Te ki ü ſzent fölſeget, hogy ſzületec, es az oktalan allatoc közöt fekűuec niluan oluaſſod: miert küueted tahat amaz faytalant ki Attyat Noet meg meuete, *Gen*: 9. holot nem chac meueted, hanem irtozol beteges atyadfiainac nyomorult, es ſiralmas tekenteseket?

Fölötte kűlömben taneta Chriſtus vrunc tulaydon peldaiaual beńűnket, ki űnön magokat az betegeket meg latogatni, az poklosokat illetni, az meg bagyattakat gyogyetani, ſzemelye ſzerent meltoztatec, oruoſsoluan örök emlekezetűnkre. Bizonyara penig nagy meltoſagais uagyon ez chelekedetnec, mellyel nem ęhseg, ſzomiuſag, hidegseg, auagy ſzolgallat kergettetic el embertűl, hanem mind teſti, es lelki egeſseg föl ſegelletic, es emeltetic. Nem chuda azert, ha azt felele eő ſz: iambor, (az mint oluaſſuc az ſz: attyaknac ęletekbe) kitűl midőn kérdettec uolna, ki chelekednec nagyob Iſtení tiſteletet, az ki bőytőlne, auagy az ki ſzolgalna az betegeknec? męg à ki hat nap ſzűntelé bőytőlne (uő mód) haſonlo iot nem chelekednec, mint az, ualaki chac eczer

ſzol-

ſzolgalna az betegeknec. Bizoñara iga zis ez:mert ſemi oly ioſagos chelekedet ninché,mely ezzel ôſzue ne ferhetne. It az kaſdagnac ok adatic, hoġ beû kezet ġakorlia: It az hiû baratoknac hiûſege meg probaltatic: It az bôlch,tanach adaſat: It az ſzegeñ,ha eġeb ſegetseggel né lehet, chac ſzolgalataſalis mutathatya: It az ſz: alazatoſſagnac ereie mutogattatic, midôn az éberi keuelſegtûl hatra uetet Chriſtus tanachat kôueti: Az kinaġob kôzzûletec,ſzolgalyó az kichinnec: It alkolmatoſſag ádatic az bûnnec el haġaſara,midôn az mi ñomoruſagink eszûnkbe ueſzûc. It taplaltatic, es neueltetic az ſzeretet, mint minden io chelekedetekis az û ġakorlaſokcal beuûlnec, es teriednec ſzaporoduan. Azertis monda Salomon. *Eccleſiaſt*: 7.

Ne reſteld meg latogatni, az beteget, mert ebből az ſzeretetbe, meg uaſtagodol: It touabba minden io erkölchök nec chelekedetire, mint, es hogy gyakorlyac azokat, ſzep alkolmatoſſagoc mutatatnac, es ielentetnec.

Az betegeknec latogataſarul penig elég peldat talalúc az iraſokban, melyeket ſzükſegis kővetnünc: Am hogy Ioſephnec meg ielentec attya betegleget, két fiat magaual föl ueue, es latogatni indula: Ezt meg móddac uén attyanac, ki örömebé meg uaſtagodec, es föl üle az agyba, *Gen*: 48. Eliſæus touabba meg betegedec, melyben megis hala, kihez Ioas Iſraelnec kiralya latogatni mene, es ſir uala előtte móduan, edes attyam, ſzerelmes atyam, Iſraelnec ſzekere, es uezere, 4 *Reg*: 13. Iob patriarchais ſúl uala az ganaió, chereppel uakaruan

fe-

fekęlyet, ôſzue ſzollanac azomban harõ barathi, hogy meg latogatnac, es uigaſtalnac ûtet, *Iob*: 2. Ezechias kiraltis meg latogata Eſaias propheta, meg retteute, uigaſtala, gyogyeta, es bizoños iellel meg erôſſeie ûtet, 4 *Reg*: 20.

A maz Euangeliombeli Samaritanus penig, irgalmaſſagra induluan, kôzelgete az meg ſebhetet emberhez, be kôtôze ſebeit, olayat, es bort tôltuen beleéc: Es az utàn, az ſzallas kaſzdanac parancholà, hogy gôdgyat uiſelne, kęt penzt aduan neki, *Luc*: 10. Chriſtus vrunc peníg ualahol be megen uala, az vczakra, az betegec, es koroc kôzzûl ualakic illetic uala û ſz: fôlseget, meg gogulanac, *Mar*: 6. Midôn touabba Peter hazabã ment volna, es latna napaiat hidegleles ben fekûñi, illetuen kezeuel, meg ereſzte ûtet az hideg, ki fôl keluen ſzolgal

vala neki, *Math*: 8. Sz: Palis azt mód-
gya, hogy betegen talaltatot û az bete-
gekért, hogy meg ńerhetne az betege-
ket, 1 *Cor*: 9. Szent Iacab penig int nag
ſzeretettel, hog ha ualaki beteges kôſz-
tûnc, egyhazi tzolgakat uigyunc hoza,
kic kôny ôrôguen érette, ſzent olayal
az vrnac ſzent neueben meg kenyec û-
tet, *Iac*: 5.

Ennec azert az io chelekedetnec, mi-
uel hogy nagy bôchûlete uagyon, ſoc
gûmôlchôkcelis beuelkedic, annal na-
gyob okot talal Chriſtus vrunc az v-
tolſo itileten ſzemûnc hanyaſara, aztis
keſzdi módani: Beteg uoltam, es meg
nem latogattatoc engemet: Miuel hog
az betegeknec ſzemelyec alat uagyon
el reytue Chriſtus vrunc, ki az û fôl-
ſeges ſzekebe attyanac iobian ûluen,

Math:

Math: 25. valamit meg tagadnac egy-
nec az ů kiſdedi kőzzül, magatul tart
ya, hoǵ meg tagattac, es meg tagadnac.

Ha azert őrőkce valo erdemeket
keuañunc nyerni, az mint Chriſtus v-
runc fogatta, nem hogy irtozzunc az
betegektül, hanem raytoc melto kőn-
nyőrůlnunc, az vtokon fekůuőknec
ſzůkseg elemoznat adnunc, kapunkra
iůuőknec ętelt ſzolgaltatnunc, hazok-
nal fekůuőket meg latogatni, es uiga-
ſtalni: mindeneket penig akarmi be-
tegsegben legyenec, mind beſzeddel,
magunc ielen uoltaual, marhanc oſtoga
taſaual, ſzolgalatunkal, auaǵ chac Iſten-
hez ualo kőnőrgęsinkel ſzůkſeg ſege-
tenůnc, hoǵ ez vtá amaz kedues ſzoza
tot, az utolso itilet napiá meg halhaſsuc:

Iů-

Iűietec el atyamnac aldotti, uegyetec, es biriatoc az orszagot, mely keszettetet, tinektec ez uilagnac fundalasatul fogua: mert kor beteg uoltá, es ti meg latogattatoc engemet.

Az testi irgalmassag cheleked:tinec hatodic reszre.

Szükseg az uton iarokat, es Szarandekokat hazunkba fogadnunc.

KEszdetbe az mint beszellic, az emberi nemzet budosuá az erdők ön, es bokros helcken, balangokban uadac modgyara lakozic uala. Mely idők bé az termeszet szokasa kiuűl, semi tőrueni né talaltatot, azis nagy sőtetseges fölhőkcel be fedeztetet, es kőrűl uolt uetetue: semi birodalom, az emberec kőzőt, semi ńaiassag, auagy szokas, midőn ki ki maga haylekaual meg eleged-

geduen,tulaydon, es uad èletet kőuet-
nenec. Annac utaña eǵ más haylekabá
ualo be fogadaſnac aſandekabol,az em
berec meg tarſolkoduan, kichin keſdet
ből, nagyra menenec, mező, es keretet
varaſokat epetuen, azokat bőlchen el
rendeluen,tamadanac az tőrueńec,min
den dolgoknac rendſzerent ualo ſzol-
galtatasi,es az életnec meg igazetot fę-
lelmeis be hozatec. Mely rend ſzabaſ-
ſal azis tőrtenec, hoǵ kőzőnſeges egy-
maſſal ualo lakaſſal, az hazi cheled kő-
zőt ſzeledseg tamaduan, az kűlsőkce-
lis tarſaſagot ſzereznenec, es az embe-
rec kőzőt, az ſzeretet meg tartatnec.
Mely uendeg kőńu,es vig keduel ualo
be fogadaſnac tőrueńe, az pogany ne-
peknel oly naǵ bőchűletbe uolt, hogy
az kőztőc lakozo bőlchec,kic az embe
reknec io erkőlchőkről,chelekedetek-
ről,

rôl, életeknec rendeleserôl irtanac, az vendegec hazba ualo be fogadasanac tôrueńet, az uer szerent ualo atyafisaghoz, es kôzelseghez hasonletanac. Az Aegiptombeliec penig azt hittec, hoǵ hadat chac azert sem kellene keszdeni, miuel hogy valaki talalkozhatnec az ellenseg kôzôt, ki ů nekiec baratyoc, es vendeg kaszdaioc lehetet valaha.

De hogy az szent historiakra menyunc, mellyekbôl, chac az kegyesseg chelekedetinec peldaiat szedgyuc ki. Abban az regi idò folyasba, Abraham patriarcha fòlòtte tekentetes pelda uolt az vendegec be fogadasaba, *Gen*: 18. ki Mamre vôlgyebe, haza elôt ůluen, minden altal menô szarandekokat, naǵ szeleden be hiuia uala magahoz: Tôrtenec penig eczer, hogy midôn szemeit fôl emelte uolna, ielenenec harom ferfiac ů neki, aluan mellette. Nem vara

haza aitaianal ůket, hanem eleikbe me-
ne, es le boruluá imada, uǵ hogy meg ęr
tenenc, hoǵ az uendegeket nem chac be
fogadnūc, de tisteſſegelis tartozunc il-
letni. Hazahoz uiſzi, alazatoſsā, es ſzor-
galmatoſſan kęri, hoǵ touab ne meńe-
nec, mint ha ō uolna naſznot ueuendō
tůlōc, nem penig nekic adando, uizzel
labokat meg moſſa, annac utaña ez ke-
gyes aiandec oſtogato uén iambor, te-
iel, vaial, boriuhuſſal, pogachaual ta-
plala ůket, es el menōket ſzolgalattal, es
tiſteſſeggel kōueti, uǵ hogy az kiket ke
gyeſſen be fogadnanc, azokat tiſteſſeg-
gel tanulnanc el bochatani. Mely ke-
ǵes chelekedettel, es ſzolgalattal azt er-
demle, hogy azokban, kic az emberi
ſzemelekbe harom meńei kōuetec ua-
lanac, egy lſtent termeſzetibe, es har-
mat ſzemellyebe, tiſztelne, es imadna,
ki-

kiket nem ſocidőuel, midőn Loth patriarchais latot uolna, emberſegeſſen be fogada, mely kegeſſegert, egyedül chac haza nepeuel ſzabadula meg abbol az tűzből, melyel az egefz varas el ege, es füllede, *Gen*: 19.

Meltan monta azert Iob patriarcha, maga felől peldat haguan utanna: Hazam kiuűl ugy mód, az ſzarandoc nem maradot, aytomis az vtő iaroknac nitua talaltatot. *Iob*: 31. Ez az fő cheleked et, melyre minket Chriſtus vrunc fől gerieſzt. amaz igekcel: Az ki be fogad titeket, engem fogad, es à ki engem fogad azt fogadga, az ki engem bocha tot, es à ki be fogadga az prophetat, à prophetanac neuebe, beret, es erdemet veſzi az prophetanac, es à ki be fogadga az igazat, az igaznac neuebe, beret veſzi az igaznac. Melyic penig az igaznac

nac bęre, hanem, à melyrôl ſzolla ſz: Agoſton: agy haylekot, es el ueſzed az menyorſzagot.

Chriſtus vrunknac effele tanacharul el né feletkezuen ſz: Pal iruan az Sidok hoz ig̀ ſzol, *Heb*:13. Feledekenec ne leg̀etec ugy mõd, az uendeg fogadaſrul: mert ez altal nemelyec, tudatlanul, angyalokat fogattac be uendeg kepeben: Azertis az Aṅaſzenteg̀haznac keſdetin oly nagy ſzorgalmatoſſagot ielentnec uala az kereſtyenec ez chelekedetbe, hog̀ uagy chac ezert chudalatoſſoc uol nañac az pogańsagnal: mert amaz Iulianus Apoſtata hite ſzeget, iruá Arfaſiuſ hoz, midôn az ù hitetlenſege kôuetô emberekben azõ ſzeretetet kiuaña latni, es eſmerni: keptelen ugy mõd, hogy męg az Sidokatis magoktul el nem uetic, hanem taplalyac az Iſtentelé Galilæ-

uſoc,(mert iġ neuezi uala chufoluá az kereſtyeneket) es mind az ů rendin ua lokat,de az mi rendůnk ȯn ualokatis ha ſonlo ſzolgalattal, es ioual latogatyac, az mieinc penig,az mieinknec uigaſtala ſatul meg foſztatnac.Iol lehet,ſokal iob ban helen haġa Iuſtinianus,ki utaña lęn feiedeleme,az kereſtyeneknec ſzorgal matoſſagokat az kůlsȯkhȯz, melyeket az kegyetlé Iſtentelen,maga ellenis dichere,mert ſoc iſpitalokat epete,melyekben az iůuemenyec be fogadtatna nac, azokatis nagy penzes iůuedelemel meg kaſdageta. Mely chelekedetet ſokan eġebekis kȯuetenec,feiedelmes,es Iſten ręlȯ ferñac,kic ſzellel uendeg hazakat, iſpitalokat epetettenec, melyec az kilsȯknec be tereſekre,es kȯńebſege kre leñenec. De né mindentůl lehet,hoġ iſpitalokat rakaſsó: viſontac ſenki né ta laltatic,az ki uendeg fogadaſt ne ġakor

lathaſſa, az ſarandekokat bizoñoſsá kic iůnec, io keduel fogaduan, es apolgatuá. Nem chac be kel penig az uendegeket, es ſzarandekokat fogadni, hanem ſzůk seg keǵeſſen taplalni, hoǵ ůkis azt mód haſſac, az mint ſzolla Eliſæus amaz ŏzueǵnec, ime eleg sůrgŏlŏdŏ ſzorgalmatossaggal, ſzolgaltal mi nekůnc mindenekbe, 4 *Reg*: 4. Ezen ſzorgalmatoſſag uala Marthaba, mid ŏn Chriſtus vrunkat hazaban be fogada, az lakodalomnac keſzetesebe geriedezuen, buzgo lel kenec eleget nẽ tehet uala, es azet ŏchet Mariat hogy ůtet ſegetene, uele az do logbá mũnkalodnec, *Luc*: 10. kęri uala. Azõ ǵors ſorgalmatoſſaggal ualo ſzeretetet dicher ſz: Pal Onesiphorus haza felŏl, 2 *Tim*: 1. kit imez igekcel megis áld. Adgyon irgalmaſſagot ugy mond az vr Onesiphorus hazanac,

mert gyakorta kőńebsegemre uolt, es rab lanczaimat nem ſzeǵenlette: hanem midőn Romabá iůt uolna naǵ ſzorgalmatoſſaggal kereſet, es meg talalt. Engedǵe az vr, hogy irgalmaſſagot talalyon az Iſteñel azon az napon: Es Ephe ſumbá menit ſolgalt nekem, iol tudod. Ki ketelkedhetic à felől, hoǵ à kièrt ſz Pal kőńőrge, hogy az Iſten, naǵ beůſeges irgalmaſſaggal nem aiandekoſta leǵen? Es nem chac hiůnunc kel az ſzarandekokat, hané uǵan keſzeretenůnc, es erőltetnůnc hoǵ hazunkhoz iarulyanac, es terienec, amaz kęt tanetuañac peldaiabol, kic midőn Emaus Caſtelkabá meñenec, az ů meſtereknec tůlőc ualo el ualaſzaual, igen meg haboroduan, miuel hoǵ az vtó, az ſz: iraſnac feitege zeſet tanulac tůle, imez beſzedekel eről kődnec uala, naǵ ſorgalmatoſsá tartoztat-

tatni. Marad uelünc vrá, mert el estuele dic, Luc. 24. Bizonára penig ualami erdeme uadon az Istenért föl uet szarandokságnac, anni uagyó az ki be fogadgá az szarandekot: es mind ketten egen löc, mind az ki az Istenért taplalást, es könyebseget ád, mind az ki Istenért mü kalodic. Nagy hoszu utal meg faradot szarandoc, neha az melegtul ugyá meg éget, es ueretekes, auagy téli időben az hidegtül chac meg nem fagyot, auagy chac az esőktül tiztá meg azot, es ned uesült, nem tuduan az utat, es heleket, hazaiatul nagy tauul helyheztetet, senkit nem esmeruen, ghel, es szomiuual meg epet, mezetelen ronczos, auagy az ellenségnec rabságabul ki szabadult, az idegen földről, hazaiaban gödolkodic iutni. Es senki ne talaltassec az kereztyenec közzül, az ki Christus vrunkat chen-

des tekenteſſel ù beñe meg eſmeruen, hazahoz hiůia, auagy haylekat adgya, hoǵ az ęgi haborutul magat oltalmazhaſsa? holot naǵ bůntetes ala uettetnec, az kic el halgattyac: mert am Chriſtus vrunknac tanetuańi lacab, es Ianos, naǵ bùnteteſre itelec meltoknac leñi, az Samaritanuſokat, miuel hoǵ az ů vrokat, es meſtereket, nem akarac be fogadni, mert midőn Chriſtus vrũc kőueteket kůldőt uolna, eǵ neminemů mez ő uara ſabã az Samaritanuſoknac, hogy ot keſzetenenec ęleſegre ualo taplalaſokat, be nẽ fogadac ůket az Samaritanuſoc. Ezt Ianos es Iacab eſekbe ueuẽ, meg térenec Chriſtus vrunkhoz panaſzolk oduan, azonis tőrekednec vala hogy tùzet engedne kérniec az ęgből, melyel azoc az emberec meg emeſztetnenec, *Luc: 9.*

De talam nemelyec iǵ keſdic mago-

kat

kat menteni, vram kęrlec, minemű helę
lattűc tegedet ſzarandokſagban? vay-
ha oly ok adatot uolna, hoǵ neked me-
nyei kiralnac azokban az időkben ie-
len lehetűnc uolna, midőn az emberi
nyomoruſagokat ſzabadon magadra
vetted: mi magunc tegedet ſzarando-
kot, ezen földőn, nagy mondhatatlan
keſzűlettel fogattunc volna. Ezeket az
karhoztattac beſzellic: de meg felel
Chriſtus vrunc, mint az tőb cheleke-
deteknec el hagyaſokbanis: Vendeg,
es ſzarandoc uoltam, be nem fogatta-
toc engem: hoǵ penig az ſzarandokok
nac kepec alat legyen, niluan bizonye-
totta, midőn mafut azt monda: valaki
egyet be fogad, ilyen kiſdedet mint ez,
az en neuemben, engem fogad: az ki
be fogadgya, azt à kit kűldendec, en-
gem fogad, *Math*: 18.

Azertis ſzegeſztetet az ŏrŏkce ualo attyanac fia az kereſt fahoz, unón maga uiſeluen bůneinket, hoǵ azokat ſz: vęreuel el moſogatna, fŏl kialt az ſzarandekoknac kepebe: Az rokaknac likoc uagyŏ, az ęgi madaraknac féſzkec: az ember fianac penig ninché hol chac feiet le haycha, *Math*: 8. Mert bizońos, hoǵ Chriſtus vrunc az ſzegeſiekbe uagyon, es hituan ŏltŏzetbe fŏl ruhaztatuá, ſzallaſt keres, es ſzarandoksagot iaruan, teged latogat, ugy hogy te, midŏn be fogaduan az uendeget, ſzolgals neki, meg eſmeried, hogy Chriſtuſnac ů maganac ſzolgals. Hoǵ ha azert az Romabelieknec, kic biriac uala ez fŏldet, oly tiſtelet adatic uala, hoǵ mindé varaſoc, es nemzetseget, az Romai tanach beli embert, kŏzŏnſeges, es niluan ualo vendeg hazba fogadnac be, menire il-

len-

lendőb az kereſtyeneknec cheleked ni Chriſtuſunkal, kinec hatalom adatot, az főldőn, es menyen, *Math:* 28. ki ho zad iarul, az ſzarandoknac kepebe?

Vegyenec peldat, es kővetesre ualo okot minden fől ſualkodot vſuras, chalard, hamis keresmeńő emberec Zachæuſtul, es az feſtő, be kenő ſzeder fárol ſalyanac le, ezt for gatuā elmeiekbe, latuan az ſzarandokot, kiben ielen uoltaual, es maga mutataſaual, az Chriſtus ig ſzol: ſzal le az fárol, mert nalad ſzűk ſeg ma maradnó: ſzalyanac le az ű gonos komplarſagoknac telhetetlē mochkos faiarol, es ha nem az egeſz ſzobat, chac ualami ſzegletet engedgyenec az ſzarandoc embernec, *Luc:* 19. es ha nē neg annit, de io keduel oſtogaſſanac ele det, nyugodalmat, es io ſzot nekiec: mert ketsegnekűl ezt ueſzic az haſnot

chac idő ſzerentis, hogy az ű hazoknac aldas adatic, es ha meg ternec Abraham fiai kőzze ſzamlaltatnac.

De gyakorta még teſti uefzedelmeketis hallaſztya, es tauoztatya, az ſzarandoknac be fogadaſa: pelda Raab, kihez tertec uala loſuenac kimlelo ſzolgai, kiket az okos aſzoňallat be fedeze hazaban, kender polyuaual, hoģ penig az varaſt meg ueuec, hazanepeuel eģe dűl tartac meg az aſzoňt, az uendegekhez mutatot ſzeretetért, *Ioſu*: 2.

Annakokaert az uendegec be fogadaſara, nagy gondgyoknac ſzűkseg leňi az kereſtyeneknec, ha keduebe akarnac talaltatni az Chriſtuſnac, hogy uegtere amaz győňorűſeges ſzozatot meltoz taſſanac hallani: lűietec el atyamnac aldotti: mert ſzarandoc voltam, es ſzallaſt attaroc. Főlőtte tauoztaſſuc penig

azo-

azokat, kic noha kaſzdagſaggal bcuelkedgyenec, mind az altal az ſzarandokot ugy tartyac, mint ha ſemi kőzőc né volna nozaia.

Es bizonyara ſenki ne ketelkedgyec, hogy valakic effele vendeg ſzarandokoknac be fogadaſat gyakorlyac, az Iſtenis meg aldgya azokat, mint regenten Obededon hazat meg alda, miuel hogy az vrnac ſzekrenyet hazaban fogada, es tarta, 2 Reg: 6. es annal inkab meg boldogeitya, aiandekiual meg ſzaporeitya, miuel hogy meltoſagosb allat az ember, teremptetet az Iſteñec abrazattyara, es az ſzent Leleknec eleuen temploma: de az ſzekreny fabol valachenaltatua, mégis meg tekente, az kinec tiſteſſegere be fogattac uala, mennel inkab az okos emberért, aldaſt ád.

Es

Es vegtere aztis kel remelleni, miuel hoǵ az mi Istenůnktul nagy mesze szarandoksagot iarũc ez földön, kőuetkezendő, hoǵ az mi iarasunkat ů sz: fölsege uezerlye mind addig, mig ez ęletnec szarandoksagat el vegezué, uǵan azoktul, kiknec szallast attunc, az őrőkce ualo haylekokba be fogattassunc, ot ueghetetlenůl őrőkce az vrral győnyőrůsegessen maraduan.

Hetedic testi irgalmassagnac io chelekedeti.

Szůkseg az halottakat el temetnůnc.

VTolso tistesseges, es szůkseges temeteset meg adni az Isten kepere, es abrazatyara teremptet ébernec nagy irgalmassagnac szolgalatya, bizonyara emberseges, es Istennel draga chelekedet. Melyet nem chac az ręgi attyac tane-

netottanac, es az ů ſzokaſokat az anya-
ſzenteǵhaz tiſtelte, es kőuette, hanem
męg az termeſzetnec első idò ſolyaſa-
banis, minden nepeknel meg tartatot:
Az Aegiptombeliec, be ſzoktac uala
ſzęp draga illatozo kenetekcel takarni:
Az Persac viaſzal kőrńůl meg kenni:
Az Induſoknal naǵ meltoſagoc uolt a-
zoknac, valakic az halottakra tiſteſſe-
ges gódot uiſeltec uolna. Az régi Ro
mabeliec ſzep uiragokcal, draga kene-
tekcel hintettec az halottac temeteſet:
Az Sidoknal tiltua uolt az Iſten paran
cholatyabol, hoǵ az gonos teuőknec te
ſtec, kic ualami uetekért halalra itiltet-
tec uolna, temetes nekùl ne maradnanac
Deutr: 21. Es rőuid ſzoual mindé nem
zetsegec, naǵ ǵalazatnac tartottac az ha
lotaknac teſteket temetesnekùl hadni.
Mi penig kereſtyenec, kiket az Iſteni
vi-

vilagoſſag, meg ekeſettet, meltan viſelůnc gōdot az halottakra, azoknakis temeteſeket, nē chac az irgalmaſſagnac chelekedeti kőze ſzamlalyuc, hanem utolso helre niluan helheztetyůc, hogy az tōb chelekedeteket, melyec illetic az teſtet, be feieze, mert elōſzőr tartoztůc tanachot adnunc, az eleuenekre mint uiſelyůnc gōdot, az utan az halottakrol, kic az ů kilsō allapatyokért, ſokcal nagob irgalmaſſagra meltoc, es azert, az mit uelec chelekeſnec, ſzůkseg nagy irgalmaſag chelekedetinec itelnůnc. Am az ſzelid Dauid iol eſzeben ueue ezt, iot mōd azoknac, kic Saul, es Ionathaſnac teſteket el temettec uala, 2 *Reg*: 2. mert ez uolna à io tetemeń, melyet mōd uala Salomon, hog az halottul meg nē kelle ne tiltani, es uoñi, *Eccle*: 7. mert bizońara, chac az termeſzetis int, hog az eleuét

kit

kit êhseg, ſzomiusag miat meg epedet atyankfiat kőńebeteni, az mezetelent be fedni, az ellenseg kezeből ki ſzabadeta ni mindenkeppe igyekeztünc, auaǵ ha- zũkba be fogadni, betegsegeben meg la togatni ſzoktũc uala: moſtanaban min den erzekenſegetůl midòn el haǵatot, irgalmaſſaggal neuelyùc, es az kopor- ſobã kőzőnſeges hazaskankba, mely ſoc ideig meg marad, uǵ az mint illic, be vigyuc, es helheztelsuc.

Ielen fekſzic az lelektůl el hagyatot, hideg ember, (az mint ſzol ſzent Ago ſton, *Serm: 1. de conſolatione mortuorum.* Ember nekůl, rothado allat lelec nekůl: hozza kialtnac, ſ. nem felel: hiuattatic, nem hallya, el veſztuen az eleuenſeg- nec ſzolgalatit, az ki volt, ninchen: az ôuei kőzzùl ſenki nem ſegeti, ů ma- gais ſegetseget nẽ kérhet. Mely okért

an-

ańal inkab ſzűkseg, meltois rayta meg indulnűc, es ſzanakodnunc: mert az ki éhseg, ſzomiuſag miat fogatkozalt ſzé ued, uagó az mezőkből, auagó az folio ui zekből segetseget talal, az ki mezetelé, fa leuelekből, agokbol ruhat fońhat, az ki beteg, egébeknec nagyob ńaualyaio kat értuen, magat uigaſtalhatya, az rab penig, az ſzolgalatba, es az ſzarandoc, az hiues ég alat, megis lelket ueſzen. De az meg holt, midőn lelec nekűl, es erzekenseg nekűl uagyon, imar magat nem forgathattya, ſegetseget nem kér, ereie ſinchen az kęreſre. Nem chuda azert, ha termeſzet ſzerent talaltatic, es uagyó, az embereknec ſziuekbe, kiualtkeppen ualo kegeſſeg, es ſzanakodaſoc, az halottakon.

Ezt az indulatot penig neueli az emberbe azis, hogy ſemi dolog ne találtaſ-

ſec

ſec;oly kőzőnſeges mindeñec,mint az halal:melyért,meg ualtoztatuan ruhan kat,feketeben iarũc,le haytot fõuel,bankoduan,es ſohazkoduan,sőt még kőnyůhullatasunkatis meg nem tartyuc, az kőzőnſeges nep előt.

Ez az irgalmaſſagnac chelekedete, melyel añera dichertetic az uén Tobias,ugy hoǵ az ſz: irasban felőle nagy ti ſteſſeges emlekezet leǵen: mert midőn Senacherib az Iſrael nepe ellen,naǵ dühős haragal fől induluan, ſokakat kőz zülőc meg őletne,Tobias az le uagot teſteket,oly nagy ſzeretettel temeti uala, hoǵ affele tetemeńęrt az ellenseg kezeben eſuen,chac né meg őletec,*Tob:* 1. 2. ki męgis uǵan azó chelekedetben meg maraduá,midőn Pinkőſd napian,uendegseget ſzerzet uolna attyafiainac, es ſzőſzedinac,fiat el bochatuan,ehező at-

ayfiait, az kit talalna, paranchola hogy be hiúna hazaban, viſza teruen fia hirre ada, hogy egy halot fekünnec az uton. Mulatas nekül föl kele ſemit nem ęuec, es titkon az meg holt teſtet egy hazba viue, hogy nap ńugat vtan el temetne. Ezt el uegezuen könńues ſzemel aſztalhoz ůle, azombá ſzomſzedi az vęn embert ſeddeni, orczalni, es pirongatni keſdec, hogy mégis azt mereſzlene chelekedni, melyért az halalt chac aleg kerůl hete uolna el nem regenten. De ů az Iſteni ſęlelmet, es ſzeretetnec ſzolgalatyat maga eleibe veti uala, az emberek nec minden beſzedinec. Mely nagy ſzorgalmatoſſaggal, es kegyeſſeggel gyakorlotta legyen penig magat ebben az irgalmaſſag chelekedetibe, ebbůl miluan vagyon, hogy minec vtanna azt az halottat el temete, be fedezet haztol, ue-

tet

tet agyiol, teſtet meg tartoztãta, es voña, hanem az kő ſalhoz vetuen magat igen meg faraduan, el aluuec.

Azon időbenis akara az Iſten amaz kiualtkeppen ualo tanetaſat az bekeſeg ſzenuedelnec meg mutatni, es azert vaksagot bochata rea, vęnſeges akorbeli ideiében.

Ennec peldaiat kőuettec az vtan ſoc időuel az kereſtyenec, hogy azomban hatra hagyuan az patriarchaknac Abrahamnac, Iſaaknac, Iakobnac temeteſeket, melyekcel rakuac az Sidoknac regi hiſtoriaioc, *Gen*: 23. 27. 49. Az Alexandriai kereſtyenec azert, midőn az ũ varaſokban nagy dőg halal volna, ũnőn magoc kezekcel veſzic vala ſől az meg holtaknac teſteket, ſzemeket, es ſzaiokat be fogtac, vallokra vettec, meg moſogattac, es tőrlőttec,

temetŏ ruhazatal fŏl ekeſetettec, rŏuid idŏn űkis haſonlo tŏrtenetet uaruan, *Nice: li: 4. hi: Eccle: c: 17. & li: 7. c: 28.* Ekkeppen az tŏb kereſtyenekis egyeb helen nagy banatba, es ſirasba forganac uala, az mint az Eǵhazi hiſtoria niluan ielenti, miuel hoǵ u nekiec né uolna ſza bad az kegyetlenektul, el temetniec, az martyromoknac teſteket, auagy chac penzel meg ualtanioc. Soc fŏ, es nemes Romai aſzońokrolis uaǵon emlekezet Praxedeſrŏl, Prudentiana, kęt atyafi le/ ańzokrol, Priſcilla, Cyriaca, Lucina, es eǵeb bŏchűletes ſemelyekrŭl, hoǵ ezec eyel, az martyromoknac teſteket tulay don fŏldŏkbé, holot kiualtkeppen ualo temetŏ heleketis chenaltattanac, el ſzok tac uala temetni. Mely pelda, tanetaſo/ kra lehet azoknac, kic męg ez moſtani keme ſeges idŏbenis latyac, az hiŭ em/

be/

bereket meg halni az Christusęrt, kiket annal meltob tisteſſeggel el temetniec, ualameniuel alhatatosban az igaſſagęrt lelkeket ki attac. Mely dolog tőrtenec az Ańaſzenteǵhazńac keſdetin, amaz fő prothomartyr Iſtuanon, az mint oluaſſuc az Apoſtoli chelekedetrůl irt kőńube, *Actor*: 8. kit az Sidoc kőuekcel agyó ueruen, az Iſten fęlő emberec fől ueuen, nagy ſiraſſal koporſoban el temetenec.

Nem kel azert az halottaknac teſteket meg utalnũc, mellyekbe lakohele volt az ſz: Leleknec, es az halhatatlan elme, mely az mindenhato Iſteñec abrazattyara teremptetet, kiknec még éltenec, oly fő ſzolgalatyoc uolt, hoǵ az ů kőzelięrt, hazaiaért, auaǵ az Ańaſzent egyhaznac oltalmaért, alhatatoſſan hadakoztanac, es vittanac. Kiknec uagy

az nyaiaſſagban io kedueket,es emberſeges io voltokat,kegyeſſegeket eſmertüc, auagy az Iſtenhez valo tiſteletetket,es ſzolgalatyokat chudaltuc. Vgan ezen meg holt teſt melyet lacz,el hagyuan az rothadaſt, es halandoſagat,halhatatlanna leſzen. Mert variuc az mi iduőzetűnket, az mint ſzol ſzent Pal, *Philip:* 3. az mi vrunkat Ieſuſunkat; ki meg valtoztatya teſtűnknec alazatoſſagat, haſonletuan az ű teſtenec dichőſegehez. Imez ſarga, es ſőtetes abrazat, az menyei dichőſegnec uilagoſſagaual, es ſenyeſſegeuel ekeskedni keſd. Ezt à mit betegsegben uettetnec lacz it fekűnni, fől kőltetic nagy erőben Ez teſt, mely rőuid időn hamuua leendő, az porbol fől tamad ſem ehſeget az vtan, ſzomiuſagot, auagy betegseget,egyeb eſſeteket, ellenzò dolgokat ſoka nem

szenued, 1 Cor: 15. Ez test, melynec, szűntelen valo harcza vala az lelekcel, bekeseghe, es chendesſegbe keſzd az utan lakozni, melynec élete nem heűſagos ez vtan, hanem őrőkce valo, boldogſagos leſzen.

Meltan ſzereztetet azert az kereſtyenektűl, hogy azoknac teſtec, kic az Chriſtus hitibe, es Iſteni malaſztba lattatnanac meg halni, mint valami maradekoc az ſirhez, koporsoban temetesre viteſſenec. De minemű tiſteletes keſzűlet az? Az hazbol ki vitetic az teſt: koporſoban tetetic: vitetic: az ű rokoni, bankoduan kőuetic: tiſteſſeges, es nemes ferfiac vtanna mennec, kic az ű maradekinac aruaſsagokat, kőnyebechec, es vigaſztallyac: kereſtyeni céremoniac leſznec az temeteſ-

be, procesſio, kőńőrgesec, enekleſec, ſzőuetnekeknec langozo tůzei, azzalis bizońetuá az meg holtnac eleué ęgő hi tit, azóban az holt teſt, be uitetic az teme tő cimiteriumbá, es mind az sirig, vtol so ſzolgalatoc, es chelekedetec leſznec.

Dicheretes kegyeſſeg ez, melyet mi az tőb kereſtyeni, es lſteni tiſteletnec tanulsagiban, keſdetin az Ańaſzentegyhaznac, az mi regi eleinktől uettůnc: mely dolgoc nem kichiñe ſzůkſegeſec, hoǵ minket ez irgalmaſſagnac nagyſagos chelekedetire vonyanac. Az han gyaknac termeſzetec hozta, az mint eſzekbe uettec ſoc ſő tudos ćberec, hoǵ ha neha az buza, auaǵ eǵeb magnac hor daſaban, nagy ſereggel foglalatoſoc leué ualamelic, uagy az terhtůl, auaǵ tőrtenetbůl labairol le eſſec, az tőbbi mint

va-

valami temetesre, azokba az helekbe ui spic, melyec, az ů chůrôc alat neminc-mů verembe talaltatnac, ů magat fôl uçuen be viszic, kôuetuen, es nemikep, pen uǵan temetest szerezueu az tôb so kasag, *Plutar: lib: de solertia animalium.*

Iol tudó hogy nem mindenhez illic az halottat uallara ueñi, de kôuetni ů-tet az temetesre, senkinec el né kel had-ni. Az kasdagoc dolga, hoǵ az kic semit nem haǵhattanac temetesekre, uǵ mint az ki nehez cheleddel, es szůkseggel uolt kôrńůluetetue, es uǵ mulic ki, azo kat tulaydó alamoznaiaual tartoznac el temetni: Az ôrôkôsôke, eleget teñi attyoknac utolso akarattyanac, es az mit haǵot el osztanioc: Az gyerme-kekhez illic, es tartozic, hoǵ az ioszagra assetuan, attyokat mint valami vadat, az fôldbe ne vonyac: nemis illic, hogy

az ů atyafiai, es kőzeli, nemelyeknec kialto siuasokat, iaygato reuasokat kőuessec, mint ha ů semiue let uolna ez halando ęlet vtan (az Isten ellen lattatnac fől tamadni effele ordito emberec) hanem kőuetuen az kerestyensegnec szokasat, mindńaian gódolkodǵanac az boldog sagos meńorsagnac vegeről, es hogy az meg holt, szentul, es Isten szerent ki mult ember, hogy imar oda iutot, őruendezzenec.

Soc peldatis talalűc az temetesnec tisteletessen ualo chelekedetiről: Iacob patriarchat midőn el akara temetni Ioseph, soc fő emberi kőuetec Pharaonac, es Aegiptomnac elő iaroi, temeteset naǵ banattal uegezuen: Es el temetec ůtet, az kettős ballangba, *Gen*: 50. Christus vrunkat le veuec az kerestfarol, es tisteletessé el temetec, mint megis

uolt

uolt parancholua, hoǵ az teſt azon nap az fan ne maradna, hanē el temettetnec, *Deut*:21. *Mat*:27. *Mar*:15. *Lu*:23. *Ioa*:19. Szent Ianoſnakis hoǵ feiet ueue Herodes, az ů tanetuani fōl ueuec teſtet, es el temetec, *Math*: 14. *Mar*: 6. Amaz prophetais talala az Iſten ſolgaianac teſtet ſzellel vetue az vton, az ſzamart, es eǵ oroſzlant az meg holt teſt mellet, be viue az uarasba, es magakoporſoiaba hel heztete, 3 *Reg*: 13. Azertis ſzolla Eſdras hoǵ ha holt embert talals uǵ mōd, temeſd el, es neked adom az elsō helt, fōl tamadaſanac ideien, *Eſdre*: 2. Iſmeg az haluttol irgalmaſſagodat meg ne uoń-ad, es az ſiroktul uigaſtalaſodat, *Eccl*:7. Fiam ſiry keueſet az halotton, es mint ha nehez dolgot ſzēuettel volna keſdǵ ſirnya, es az mint lehet tůled temeſd el ůtet, *Eccle*: 38. Mert bizoňara ſoc, es

beů-

beůſeges gyůmölchijs vañac, melyec ez halottokhoz mutatot ſzeretetböl kö uetkeznec. Holot leg elöſzör ſzemünc elöt forgodic, az mi ńomoruſagũc: keuely dölföſsegůnc, meg nyomatic, midön eſmeriůc, hoǵ chac por, es hamuc vagyunc: Az bůntůl viſza vonatunc, vtolso uegůnket meg gödoluan: hitůnket gyakorlyůc, hiuęn az meg rothat teſtnec köuetkezendö lelekbe valo föl tamadaſat: Es touabba az közönſeges ńomoruſaginkat ohaytaſſal ſirattyuc, miuel hogy mindńaian meg halunc, es mint az uizec altal folunc, es el oſzlunc. Senkinec az halal nem enged, es noha nem azon egy napon, keſen, auagy hamar, de az mint ſzol eǵ, az halalnac vtyara kel eczer lepnůnc. Mulataſra, nem lakaſra engettetet az termeſzettůl ez it ualo helůnc: ez ęletnec folyaſabol, mint

va-

valami vendeg fogado hazbol, ki kel meñünc. El tőric az maruany kő, meg lagyul az Adamas, ſzeledſegre hozattas nac az vad fene allatoc: chac az halal ſemi helt nem àd, az kòńőrgőnec, es ha ez rőuid uilagoſſag eczer el aluſzic, de nem uǵ mint egy pogań poeta ſzol: Eǵ nagy hoſzu, ualtozasnekül ualo almot, es eielt kel aluñunc: él az lelec meg ſzabaduluan az teſttül, az napis fől tamad, melyen, az teſtekis fől tamadnac az itiletre, melybé ki ki mind ſzamot adando azokrol az chelekedetekről melyeket miuelt, uaǵ io, uagy gonos uolt, az ü teſtebe. It ualamèg uagyũc ſzarandokok, tauul vagyunc az vrtul. Azertis ſzol igy Dauid: lay nekem, ſzarandok ſagom igen meg hoſzabodot: mert iol tudgya vala hogy ha ſzinten ez földi haza el romlanais, de volna oly lako

he-

helůnc, mely né kezzel chenaltatot, hanem ŏrŏkce ualo, meńorſzagba. Melyre, minec vtaña ez hét irgal naſſagnac chelekedetibe iol forgolodūc, hogy el iuthaſſunc, ahoz ſzůkseg kŏnyŏrgeſt ſzůntelen chelekednůnc, kinec tanetuanya azt monda, *Iac*: 1. hogy az vtolso itilet irgalmaſſagnekůl leſzen azoknac, valakic irgalmaſſagot nem chelekeſznec. Viſzontac aztis niluan hirdette ů maga, hoǵ boldogoc volnanac az irgal maſſoc, miuel hogy irgalmaſſagot ńernenec, *Math*: 5. Melynec el vetelere ſegeche az fŏlſeges iſten minden kereſtyen atyamñait uelem eǵetembe, bizońalis el veſzic, ha ez irgalmaſſagnac chelekedetit, ſzorgalmatoſſan iǵekeznec ǵakorlani, es ugyan io ſzokasa keſdic magokban veñi, azert à menire tůlŏc allapatyoknac rendi tůri, es ſzenuedi, el ne

hal-

halgaſſac, miuel hogy az vrnac napia fòlötte nehez leſzen, az mint az ſz: iraſnac heleiböl, im meg mutatom.

Bizonyos helei az ſzent iraſnac, az vtolſo itiletnec napiarol.

AZ égek meg ńilatkoztatyac, az bůnölnec alnokſagat, es az föld ellene tamad: hazanac ǵůkere mezetelenůl leſzen, es ſoc fele nanyattatic, az vrnac dùhöſſeges napian, *Iob*: 20.

De mit miuelyec, midön el keſd iůñi itiletre az Iſten. es midön kęrdezkedni fog, mit felelec neki? *Iob*: 31.

Az gonos ferfiac, az itiletröl nem gondolkodnac, *Prouer*: 28.

Mindenec à mic törteñec, es leſznec, itiletbe uiſzen az Iſten, minden uętkeket, uagy io, auagy gonoſz leſzen az, *Eccle*: 12.

Mit

Mit fogtoc chelekedni, az meg latogatasnac, es ńomorusagnac napian, az meszunnen iůuőnec előtte? kinec seget segehez kesďetec futni? es hol hadgyatoç az ti dichősegteket? *Esa*: 10.

Kialchatoc siruan iaygatuan, mert kőzel vagyő az vrnac napia, mert pustasag iů az urtul: es azert az öszue gůlt erőc, el oszolnac, es az embernec mindé sziue meg possaduá, ösue tőretic, *Esa*: 13

Imhol az vrnac kegyetlen napia el iů, fől haborodassal, es haraggal, es dů hőssegge l rakua, ibidem.

Mert ime az vr szokot helebůl ki iů, hogy meg latogassa az vilagban lakozoknac alnoksagokat, *Esa*: 26.

En penig el iůuöc, hogy az ů gődolattyokat, es chelekedeteket őszue gyů chem, minden nemzetseggel, es ńeluel: es el iůnnec, megis lattyac dichősegemet, *Esa*: 66.

Min-

A.M.N. MUZEUM KÖNYVTÁRA